

Projekt

z dnia 22 kwietnia 2026 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY GMINY SĘDZIEJOWICE**

z dnia ..... 2026 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, 1436 oraz z 2026 r. poz. 252), w związku z art. 4¹ ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z 2024 r. poz. 93, z 2025 r. poz. 118 oraz z 2026 r. poz. 167) oraz art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 oraz z 2022 r. poz. 2600) uchwala się co następuje:

§ 1. Uchwala się "Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2030", stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XLI/329/22 Rady Gminy Sędziejowice z dnia 30 marca 2022 r., w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sędziejowice.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

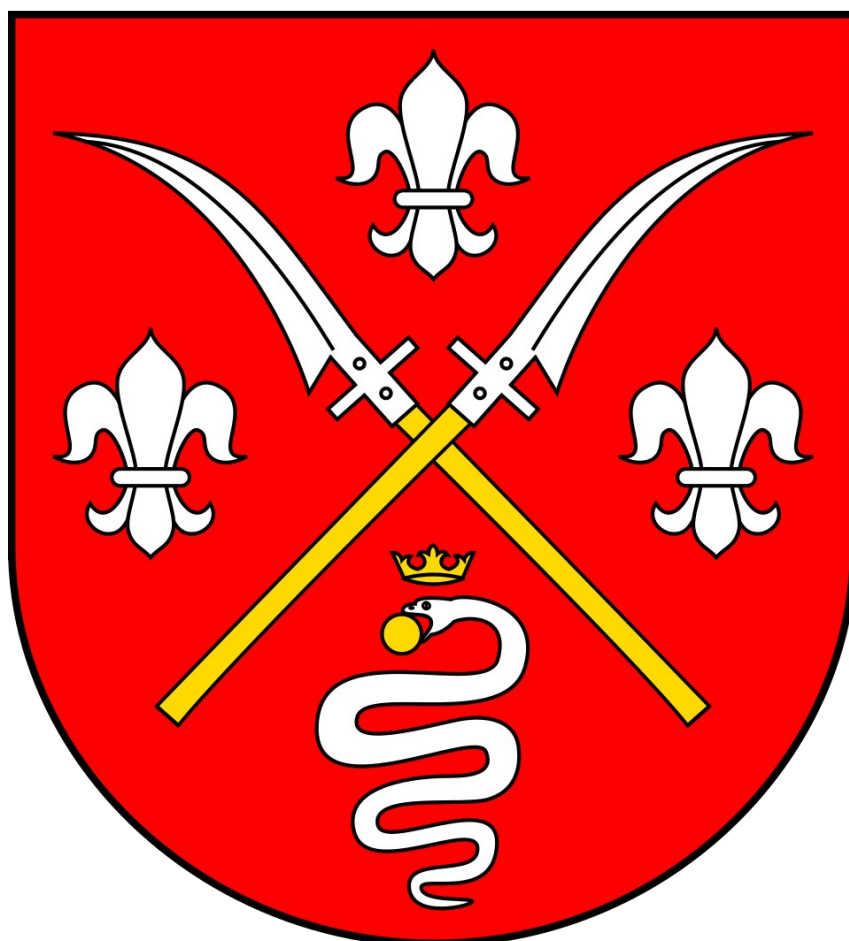
Jarosław Bartczak

Załącznik do uchwały Nr .....

Rady Gminy Sędziejowice

z dnia ..... 2026 r.

**GINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII W GMINIE SĘDZIEJOWICE
NA LATA 2026–2030**

Spis treści

Wstęp.....	2
1. Podstawy prawne.....	2
2. Charakterystyka uzależnień.....	2
2.1. Alkohol.....	2
2.2. Papierosy i e-papierosy.....	2
2.3. Narkotyki.....	2
2.4. Napoje energetyczne.....	2
2.5. Uzależnienia behawioralne.....	2
3. Diagnoza problemów uzależnień na terenie gminy Sędziejowice.....	2
3.1 Charakterystyka gminy i demografia.....	2
3.2. Pomoc społeczna.....	2
3.3. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	2
3.4. Działalność Komisji interwencyjno-motywuującej.....	2
3.5. Działalność Punktu Konsultacyjno-Terapeutycznego.....	2
3.6. Rynek alkoholowy.....	2
3.7. Profilaktyka wśród dzieci i młodzieży.....	2
3.8. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.....	2
3.9. Diagnoza uzależnień w środowisku lokalnym- wyniki badań ankietowych.....	2
4. Analiza SWOT.....	2
5. Zasoby lokalne umożliwiające profilaktykę uzależnień.....	2
6. Część programowa.....	2
6.1. Adresaci Programu.....	2
6.2. Cele oraz realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sędziejowice na lata 2026–2030.....	2

6.3. Przewidywane efekty realizacji Programu.....	2
6.4. Realizacja i monitoring Programu.....	2
6.5. Zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.....	2
6.6. Zasady wynagradzania członków GKRPA.....	2
7. Podsumowanie.....	2
Załączniki.....	2
Spis wykresów.....	2
Spis tabel.....	2
Spis rysunków.....	2

Wstęp

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sędziejowice na lata 2026–2030, zwany dalej „Programem”, stanowi kontynuację działań w obszarze profilaktyki uzależnień, rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, realizowanych corocznie i adresowanych do różnych grup mieszkańców gminy. Program opiera się na założeniu, że skuteczna profilaktyka wymaga systematycznych i zintegrowanych działań, obejmujących edukację, poradnictwo, interwencję oraz wzmacnianie postaw prozdrowotnych. Szczególną uwagę poświęcono dzieciom, młodzieży i rodzinom, które są grupami szczególnie narażonymi na skutki uzależnień chemicznych (alkohol, narkotyki) oraz behawioralnych (m.in. nadmierne korzystanie z Internetu, hazard).

W Programie uwzględniono zadania wynikające z Narodowego Programu Zdrowia, w tym w szczególności cel operacyjny 2: „Profilaktyka uzależnień”. Uwzględniono także działania dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym, polegające na upowszechnianiu wiedzy oraz wzmacnianiu kompetencji dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie rozpoznawania problemów oraz radzenia sobie z nimi.

Mając na uwadze przedłużenie obowiązującego Narodowego Programu Zdrowia na rok 2026 w celu zapewnienia ciągłości działań w obszarze zdrowia publicznego, Program gminy Sędziejowice zaplanowano w sposób elastyczny, umożliwiający bieżącą aktualizację zgodnie z nowymi wytycznymi krajowymi oraz obowiązującymi przepisami, w tym rozporządzeniami i komunikatami Ministerstwa Zdrowia. Dostosowanie Programu będzie dokonywane w oparciu o obowiązujące przepisy, w tym art. 9 ustawy o zdrowiu publicznym, oraz w konsultacji z właściwymi organami administracji i służbami sanitarnymi. Założenia Programu są zgodne z wytycznymi zawartymi w „Rekomendacjach do realizowania i finansowania Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w 2026 r.”, wydanymi przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. Program będzie realizowany do 31 grudnia 2030 r., przy czym większość działań ma charakter coroczny i długofalowy.

Według raportu Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)¹ statystyczny mieszkaniec UE spożywa rocznie 11,3 litra czystego alkoholu, a 30% dorosłych upija się przynajmniej raz w miesiącu. Uzależnienie od alkoholu dotyczy 3,7% populacji, czyli około 50 mln ludzi.

¹ Jak piją Polacy? Jak wypadamy na tle świata? Raport OECD o spożyciu alkoholu, Monika Mikołajska, <https://www.medonet.pl/narodowy-test-zdrowia-polakow/zyj-zdrowiej,picie-alkoholu-jakwypadaja-polacy--nowy-raport-oecd,artykul,90827573.html> (data dostępu: 15.08.2025).

W Polsce, w czasie pandemii nastąpił niewielki spadek spożycia alkoholu – w 2020 r. wyniosło ono 9,62 l na osobę, a w 2021 – 9,7 l. Badania pokazują, że 73% osób pije w sposób umiarkowany (do 6 l rocznie), a 27% w sposób ryzykowny lub szkodliwy (ponad 6 l), z czego 11,6% to osoby nadużywające. Rośnie sprzedaż mocnych alkoholi, zwłaszcza premium (rum, whisky, gin), co wpisuje się w tzw. „wschodni model picia” – większe spożycie mocnych trunków kosztem piwa i wina.

Zażywanie substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną zbadano w 2024 r. w ramach międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). Badanie okazało, że alkohol to najczęściej używana substancja psychoaktywna przez młodzież. Choć raz piło go 72,9% uczniów w wieku 15–16 lat i 91,3% w wieku 17–18 lat. W ciągu 30 dni przed badaniem piło odpowiednio 39,1% i 73,3%. Najpopularniejsze jest piwo. Do upicia się w tym okresie przyznało się 13,4% młodszych i 24,3% starszych uczniów.

Marihuana i haszysz to najczęściej używane narkotyki w Polsce. Według danych z 2018 r., w grupie wiekowej 15–34 lata miało z nimi kontakt 19,1% osób, w tym częściej mężczyźni niż kobiety. Wśród młodzieży, 16,9% młodszych i 33,1% starszych uczniów używało marihuany choć raz. Na dalszym miejscu znajduje się amfetamina – 4,2% (młodzi) i 4,5% (starsi)².

Uzależnienie od narkotyków, określane także terminem „narkomania” jest postępującą chorobą prowadzącą do wyniszczenia organizmu (w skrajnych przypadkach do śmierci uzależnionego). Cechą charakterystyczną choroby jest konieczność przyjmowania środka odurzającego.

Coraz częściej mówi się także o uzależnieniach behawioralnych, które nie dotyczą substancji, ale czynności (np. hazard, zakupy, gry, fonoholizm). Formalnie uznanym zaburzeniem jest tylko uzależnienie od hazardu (wg klasyfikacji DSM-V), jednak wiele innych zachowań może mieć cechy uzależnienia – jeśli prowadzą do utraty kontroli i negatywnych konsekwencji.

Współczesna wiedza o problematyce uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych nakazuje widzenie w nich zagrożenia o charakterze globalnym, które jednakże manifestuje się głównie na poziomie krajowym i lokalnym i właśnie w strukturach krajowych i regionalnych upatruje się coraz powszechniej skutecznych form reakcji na problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

---

2 J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 roku*, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2024.

Przygotowany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sędziejowice na lata 2026–2030 określa lokalną strategię w zakresie zarówno profilaktyki, jak i redukcji szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w społeczności lokalnej. Istotnym elementem niniejszego programu są również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Program opracowano zgodnie z wytycznymi Narodowego Programu Zdrowia (NPZ), który jest podstawowym dokumentem polityki zdrowia publicznego wyznaczającym cel strategiczny i cele operacyjne oraz najważniejsze zadania do realizacji na rzecz zwiększenia liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenia społecznych nierówności w tym zakresie.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sędziejowice na lata 2026–2030 jest kontynuacją zadań realizowanych w roku ubiegłym. Stanowi spis działań będących jednocześnie zadaniami własnymi gminy w obszarze zagadnień społecznych określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. Określa plan działań w zakresie profilaktyki, promocji zdrowia oraz minimalizacji szkód związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych oraz rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem, a także często skorelowaną z nim przemocą domową. Warto podkreślić, iż uzależnienie od alkoholu czy narkotyków jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych.

1. Podstawy prawne

Zgodnie z art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do

ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

W myśl art. 2 ust. 1 ww. Ustawy, zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- 1) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu;
- 2) działalność wychowawcza i informacyjna;
- 3) ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju;
- 4) ograniczanie dostępności alkoholu;
- 5) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- 6) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- 7) przeciwdziałanie przemocy domowej;
- 8) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.

Na podstawie art. 4¹ ust. 1. do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu.

Bezpośrednią podstawę prawną dla sporządzenia i realizacji niniejszego Programu stanowi art. 4¹ ust. 2 w następującym brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2022 r.:

2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci uchwalonego przez Radę Gminy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, który stanowi część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Program jest realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej albo Centrum Usług Społecznych, o których mowa w przepisach o

pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji programu Burmistrz może powołać pełnomocnika.

Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Jak stanowi art. 10 ust. 2a, w gminnym programie uwzględnia się działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną prowadzoną w szkołach i placówkach systemu oświaty, a także diagnozę w zakresie występujących w szkołach i placówkach systemu oświaty czynników ryzyka i czynników chroniących. W ramach programu w szkołach i placówkach systemu oświaty są realizowane w szczególności działania o potwierdzonej skuteczności lub oparte na naukowych podstawach prowadzone w zakresie działalności, o której mowa w ust. 2a. Ustawy.

Oprócz obu ww. ustaw, niniejszy Program został sporządzony i będzie realizowany z uwzględnieniem stosownych przepisów:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673),
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 149),
- rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2015 poz. 1249),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Narodowego Programu Zdrowia (Dz.U. 2025 poz. 1886), na mocy którego Narodowy Program Zdrowia obowiązuje w latach 2021–2026, w tym w zakresie Celu operacyjnego 2: „Profilaktyka uzależnień”.

2. Charakterystyka uzależnień

Uzależnienia towarzyszą ludzkości od wieków, jednak we współczesnym świecie problem ten przybiera szczególnie poważny wymiar społeczny. W mniejszym lub większym stopniu niemal każdy człowiek zetknął się z osobami uzależnionymi od alkoholu bądź innych substancji psychoaktywnych. Zjawisko to generuje poważne i często trudne do oszacowania szkody – zarówno indywidualne, jak i społeczne. Od lat podkreśla się potrzebę systemowego przeciwdziałania uzależnieniom oraz zapewnienia profesjonalnej pomocy terapeutycznej osobom dotkniętym tym problemem.

Uzależnienie wiąże się z silną, wewnętrzną potrzebą – psychologicznym przymusem – zażywania określonej substancji (np. alkoholu, narkotyków, leków) lub wykonywania określonej czynności (tzw. uzależnienia behawioralne, np. hazard, kompulsywne zakupy, nadmierne korzystanie z telefonu czy Internetu). Niezależnie od rodzaju, uzależnienie prowadzi do stopniowego podporządkowania życia osobie nałogowej wokół źródła jej uzależnienia.

Skutki uzależnienia są wielowymiarowe – osoba uzależniona doświadcza cierpienia w sferze emocjonalnej, psychicznej, intelektualnej oraz fizycznej. Z czasem dochodzi do zaburzenia funkcjonowania w codziennym życiu, w relacjach z innymi ludźmi oraz w środowisku zawodowym i społecznym.

Choć uzależnienia od czynności (tzw. uzależnienia behawioralne) mogą być postrzegane jako mniej groźne niż uzależnienia od substancji psychoaktywnych, każdy rodzaj uzależnienia stanowi istotne zagrożenie dla zdrowia, bezpieczeństwa i funkcjonowania jednostki. Jednym z najskuteczniejszych sposobów przeciwdziałania tym zagrożeniom jest profilaktyka, rozumiana jako działania podejmowane z wyprzedzeniem, mające na celu zapobieganie wystąpieniu problemów związanych z uzależnieniami. Skuteczna profilaktyka powinna opierać się na programach i metodach, których efektywność została potwierdzona badaniami naukowymi. Tylko wówczas możliwe jest ograniczenie negatywnych skutków uzależnień zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Termin „profilaktyka uzależnień” oznacza świadome działania skierowane do jednostek lub grup społecznych, mające na celu ograniczanie używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych oraz zapobieganie problemom z tym związanym, zanim one wystąpią. Profilaktyka uzależnień polega na:

- eliminowaniu lub redukowaniu wpływu czynników ryzyka używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych,

- osłabianiu lub kompensowaniu tych czynników poprzez wzmacnianie czynników chroniących.

Czynniki ryzyka są to wszystkie elementy, w tym warunki środowiskowe, sytuacje oraz cechy indywidualne zwiększające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych i negatywnych skutków społecznych. Czynniki chroniące są to natomiast elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające odporność jednostki i zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych. Wiedza o czynnikach ryzyka i chroniących stanowi podstawę do późniejszego opracowania oraz ewaluacji skutecznych programów i strategii profilaktycznych. Samorząd gminny posiadający najpełniejszą wiedzę na temat specyfiki i potrzeb swojej społeczności, jest najlepiej predysponowany do podejmowania szeregu działań zaradczych i naprawczych adekwatnych do lokalnie występujących problemów. Negatywne skutki używania substancji psychoaktywnych lokalizują się przede wszystkim w środowisku lokalnym, to tam najczęściej przybierają różne formy wynikające z lokalnych uwarunkowań, problemów oraz dostępnych zasobów. W związku z niniejszym odpowiednio przeprowadzona diagnoza zjawisk oraz organizacja działań profilaktycznych powinny być w pierwszej kolejności prowadzone na poziomie gminy. Na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi gmina została wyposażona w kompetencje umożliwiające samodzielne i zorganizowane reagowanie na różne problemy i potrzeby związane z uzależnieniami. Gmina będąc jednostką samorządu terytorialnego ma obowiązek podejmowania różnorodnych działań profilaktycznych, wspierających i interwencyjnych, dostosowanych do realnych potrzeb mieszkańców gminy. Działania te powinny mieć przede wszystkim na celu poprawę jakości życia lokalnej społeczności oraz ograniczenie negatywnych skutków uzależnień.

2.1. Alkohol

Alkohol jest jedną z najstarszych i najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych na świecie. Jego spożycie często towarzyszy spotkaniom towarzyskim, uroczystościom i świętom, co sprawia, że bywa postrzegany jako naturalny element życia społecznego. Działanie alkoholu opiera się na oddziaływaniu na ośrodkowy układ nerwowy – początkowo powoduje odprężenie, obniżenie napięcia i poprawę nastroju. W miarę wzrostu ilości spożytego alkoholu dochodzi jednak do zaburzeń koordynacji, problemów z mową, spadku koncentracji i zwiększonej skłonności do podejmowania ryzykownych decyzji. Nadużywanie alkoholu prowadzi do rozwoju uzależnienia, którego charakterystycznym

objawem jest utrata kontroli nad piciem. Alkoholizm to choroba przewlekła i postępująca, wymagająca leczenia specjalistycznego³.

„Statystyki pokazują, że Polacy piją coraz więcej alkoholu. Według Światowej Organizacji Zdrowia alkohol wpływa na ponad 200 rodzajów chorób i znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia.⁴” Długotrwałe spożywanie alkoholu niesie ze sobą poważne skutki zdrowotne, takie jak marskość wątroby, choroby serca, nadciśnienie, zaburzenia pracy trzustki czy uszkodzenia układu nerwowego. Osoby nadużywające alkoholu częściej doświadczają również problemów natury psychicznej, w tym depresji, zaburzeń lękowych czy prób samobójczych. Alkohol może nasilać konflikty interpersonalne, prowadzić do agresji, a także sprzyjać występowaniu przemocy domowej. Ma także destrukcyjny wpływ na relacje rodzinne – powoduje utratę zaufania, rozpad więzi i poczucie osamotnienia wśród bliskich. Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem alkoholowym są narażone na zaniedbania emocjonalne i wychowawcze, co może skutkować powielaniem destrukcyjnych wzorców w dorosłym życiu.

W życiu zawodowym alkohol obniża efektywność pracy, zwiększa absencję oraz ryzyko wypadków przy pracy. W sferze społecznej prowadzi do marginalizacji, izolacji, a niekiedy do bezdomności. Nadużywanie alkoholu ma także wymiar ekonomiczny – generuje wysokie koszty leczenia, interwencji policyjnych, postępowań sądowych i świadczeń społecznych. Problemem staje się również coraz większa dostępność napojów alkoholowych, także dla młodzieży, co sprzyja wczesnym inicjacjom alkoholowym. Warto podkreślić, że wczesne rozpoczęcie picia alkoholu istotnie zwiększa ryzyko rozwinięcia uzależnienia w dorosłości. Alkohol nie tylko niszczy zdrowie jednostki, ale także osłabia więzi społeczne, obniża jakość życia rodzinnego i przyczynia się do wielu problemów społecznych.

2.2. Papierosy i e-papierosy

Palenie papierosów tradycyjnych pozostaje jednym z głównych czynników powodujących zgony, którym można zapobiec⁵. W dymie tytoniowym znajduje się ponad 4 000 substancji chemicznych, w tym kilkadziesiąt o udowodnionym działaniu rakotwórczym. Nikotyna jako główny składnik uzależniający, prowadzi do szybkiego rozwoju nałogu, a próby rzucenia palenia wiążą się z silnym zespołem odstawienia. Regularne palenie papierosów skutkuje rozwojem chorób układu oddechowego, takich jak przewlekła

³https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/03/Raport-2023-wersja-Internetowa.pdf?utm_source

⁴ <https://www.gov.pl/web/zdrowie/alkohol?>

⁵<https://uniwersytetkaliski.edu.pl/wp-content/uploads/2025/07/Agnieszka-Kapala-Palenie-papierosow-i-picie-alkoholu-jako-przejaw-zachowan-ryzykownych-mlodziezy-1.pdf?>

obturacyjna choroba płuc (POChP) czy rak płuc. Negatywnie wpływa również na układ sercowo-naczyniowy, zwiększając ryzyko zawałów i udarów.

E-papierosy są coraz częściej wybierane przez młodzież jako forma „bezpieczniejszej” alternatywy dla tradycyjnego palenia. Urządzenia te podgrzewają płyn zawierający nikotynę, glicerynę i aromaty, tworząc aerozol wdychany przez użytkownika. Choć nie zawierają takiej samej ilości substancji smolistych jak papierosy, nadal są szkodliwe dla zdrowia. Nikotyna obecna w liquidach powoduje silne uzależnienie, a długofalowe skutki inhalowania aromatów chemicznych wciąż są przedmiotem badań. Szczególnie niepokojące jest to, że e-papierosy są dostępne w wielu smakach, co dodatkowo przyciąga dzieci i nastolatków⁶.

Badacze z Uniwersytetu Kalifornijskiego w San Diego (USA) opublikowali w czasopiśmie naukowym „eLife” wyniki badań, które wskazują na poważne konsekwencje zdrowotne związane z używaniem e-papierosów. Z ich analiz wynika, że regularne inhalowanie aerozolu z e-papierosów może prowadzić do reakcji zapalnych w wielu narządach — m.in. w mózgu, sercu, płucach i jelitach. Obecnie w samych Stanach Zjednoczonych z e-papierosów korzysta około 12 milionów dorosłych, przy czym największy odsetek użytkowników stanowią osoby w wieku 18–24 lat. W Polsce sytuacja również budzi niepokój — zgodnie z badaniami zleconymi przez Rzecznika Praw Dziecka, co czwarty nastolatek sięga po e-papierosy, a ponad 70% użytkowników poniżej 20. roku życia przyznaje się do ich regularnego stosowania⁷.

W praktyce obserwuje się zjawisko „podwójnego palenia” – użytkownicy e-papierosów często sięgają także po papierosy tradycyjne. Takie połączenie znacząco zwiększa ryzyko poważnych chorób. Badania wskazują, że młodzież korzystająca z e-papierosów jest bardziej narażona na sięgnięcie w przyszłości po papierosy tradycyjne. Popularność tych produktów wynika również z łatwego dostępu i fałszywego przekonania o ich nieszkodliwości. Zarówno papierosy, jak i e-papierosy mają negatywny wpływ na zdrowie, życie rodzinne i społeczne – prowadzą do uzależnienia, problemów zdrowotnych, a także do poważnych kosztów dla systemu opieki zdrowotnej.

2.3. Narkotyki

Narkomania to choroba polegająca na uzależnieniu od substancji psychoaktywnych, które wywierają toksyczny wpływ na organizm człowieka, prowadząc do jego stopniowego wyniszczenia, a w skrajnych przypadkach – nawet do śmierci. Zgodnie z Międzynarodową

⁶<https://ore.edu.pl/wp-content/uploads/phocadownload/pracownie/pakiet-edukacyjny-dla-nauczycieli-z-zakresu-profilaktyki-palenietytoniu.pdf?>

⁷<https://pulsmedycyny.pl/system-ochrony-zdrowia/nauka-i-badania/e-papierosy-zaburzaja-prace-wielu-narzadow-badania-w-polsce-uzywajch-juz-co-czwarty-nastolatek/?>

Klasyfikacją Chorób (ICD-10), narkomania uznawana jest za poważne zaburzenie zdrowia psychicznego i fizycznego, wymagające specjalistycznego leczenia.

U podstaw uzależnienia leżą zarówno czynniki osobowościowe, jak i środowiskowe – presja otoczenia, brak wsparcia emocjonalnego czy potrzeba ucieczki od problemów mogą stanowić jego źródło. Charakterystycznym objawem jest tzw. głód narkotykowy – silne, przymusowe pragnienie ponownego zażycia substancji, wynikające z fizycznej i psychicznej zależności. Kluczowym etapem w procesie zdrowienia jest moment, w którym osoba uzależniona uświadamia sobie istnienie problemu i podejmuje decyzję o rozpoczęciu terapii, co zwiększa szanse na trwałe wyjście z nałogu.

Uzależnienie fizyczne polega na tym, że organizm przyzwyczaja się do obecności narkotyku i zaczyna go „domagać się” w codziennym funkcjonowaniu. Brak substancji prowadzi do objawów abstynencyjnych, takich jak bóle głowy, dreszcze, potliwość, biegunki czy drżenie mięśni. Z kolei uzależnienie psychiczne objawia się silną potrzebą sięgania po narkotyk, rosnącą tolerancją na jego działanie oraz całkowitym podporządkowaniem życia zdobywaniu substancji. Prowadzi to do zaniedbywania obowiązków, izolacji społecznej i degradacji relacji z bliskimi. Ten rodzaj uzależnienia jest szczególnie trudny do wyleczenia – wymaga nie tylko detoksykacji, ale także długotrwałej psychoterapii, wsparcia specjalistów oraz pracy nad odbudową życia emocjonalnego i społecznego⁸.

2.4. Napoje energetyczne

W ostatnich latach obserwuje się systematyczny wzrost spożycia napojów gazowanych i energetycznych zawierających znaczne ilości kofeiny. Pomimo licznych badań potwierdzających jej negatywny wpływ na zdrowie, konsumpcja tych produktów nadal rośnie, zwłaszcza wśród dzieci, młodzieży i młodych dorosłych. Nadmierne spożycie kofeiny może prowadzić do zaburzeń pracy układu nerwowego i sercowo-naczyniowego, a długotrwałe jej przyjmowanie do rozwoju uzależnienia.

Kofeina obecna jest nie tylko w kawie, ale również w herbacie, napojach typu cola, kakao, czekoladzie oraz w napojach energetycznych, które zawierają jej często więcej niż filiżanka kawy. Dzięki słodkim smakom i szerokiej dostępności produkty te są szczególnie popularne wśród młodych ludzi. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) regularne spożywanie kofeiny może prowadzić do rozwoju uzależnienia, a dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH–PIB wskazują, że w Polsce rośnie liczba nastolatków sięgających po napoje energetyczne.

---

⁸ <https://wypasozo.pl/oferta/terapia-narkotykowa/>

Uzależnienie od kofeiny, określane jako kofeinizm, może wystąpić przy regularnym spożywaniu ok. 500–600 mg kofeiny dziennie. Objawy obejmują m.in. nadmierne pobudzenie, rozdrażnienie, bezsenność, bóle głowy i zaburzenia rytmu serca. Napoje energetyczne stanowią dodatkowe zagrożenie ze względu na wysoką zawartość cukru oraz guarany, co zwiększa ryzyko zaburzeń metabolicznych i sercowych.

Nagłe odstawienie kofeiny może powodować objawy abstynencyjne – senność, bóle głowy, spadek nastroju i drażliwość. Dlatego ograniczanie jej spożycia powinno następować stopniowo. Zaleca się unikanie napojów energetycznych, a w przypadku innych źródeł kofeiny – racjonalne ograniczanie ich ilości w trosce o zdrowie fizyczne i psychiczne, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży⁹.

2.5. Uzależnienia behawioralne

Uzależnienia behawioralne, zwane również nałogami od czynnościowymi, to powtarzające się, kompulsywne zachowania, które dają krótkotrwałe poczucie przyjemności lub ulgi, lecz w dłuższej perspektywie prowadzą do negatywnych konsekwencji zdrowotnych, emocjonalnych i społecznych. W odróżnieniu od uzależnień od substancji psychoaktywnych, w uzależnieniach behawioralnych nie chodzi o przyjmowanie środka chemicznego, lecz o wykonywanie określonej czynności – np. granie w gry hazardowe lub komputerowe, robienie zakupów, korzystanie z Internetu, jedzenie, ćwiczenia fizyczne czy aktywność w mediach społecznościowych.

Według G.A. Marlatta i współpracowników, uzależnienie behawioralne to powtarzający się nawyk, który zwiększa ryzyko choroby i problemów osobistych lub społecznych, a jego charakterystyczną cechą jest utrata kontroli – osoba mimo świadomości szkód nie potrafi zaprzestać danego zachowania. Działanie to przynosi natychmiastową, krótkotrwałą nagrodę (np. poprawę nastroju, redukcję stresu), ale z czasem prowadzi do długofalowych strat i pogorszenia jakości życia¹⁰.

W przypadku młodzieży szczególnie niepokojące są uzależnienia związane z technologiami, które rozwijają się dynamicznie wraz z rozwojem Internetu i mediów społecznościowych. Uzależnienia behawioralne często współwystępują z innymi problemami, np. depresją czy uzależnieniami od substancji. Leczenie wymaga terapii psychologicznej, wsparcia grupowego oraz działań profilaktycznych.

⁹ Mgr Aleksandra Siargiej, Prof. dr hab. n. med. Elżbieta Krajewska-Kulaś, dr hab. n. med. Bożena Okurowska-Zawada, *Wpływ napoi energetycznych na zdrowie w percepcji młodych ludzi*. Białystok 2004, s. 28-30, https://www.umb.edu.pl/photo/pliki/WNoZ_jednostki/wnoz-z-zintegrowanej-opieki-medycznej/monografie/wpływ_napoi_energetycznych_na_zdrowie_w_percepcji_młodych_ludzi.pdf

¹⁰ https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2023/02/Zaburzenia-behawioralne_sklad_do_sprawozdania.pdf, s. 13-15

3. Diagnoza problemów uzależnień na terenie gminy Sędziejowice

3.1 Charakterystyka gminy i demografia

Gmina Sędziejowice jest jedną z pięciu gmin wchodzących w skład powiatu łaskiego. Położona jest w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego i zajmuje powierzchnię 120,17 km². Charakteryzuje się korzystnym położeniem oraz dobrymi powiązaniami komunikacyjnymi. Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 481 relacji Łask–Wieluń, magistrała kolejowa Śląsk–Porty oraz rzeka Grabia. W pobliżu miejscowości Marzenin zlokalizowany jest węzeł komunikacyjny „Zduńska Wola Wschód” drogi ekspresowej S8. Układ komunikacyjny gminy uzupełnia sieć dróg powiatowych i gminnych, zapewniających połączenia pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Obszar gminy wyróżnia się wysokimi walorami przyrodniczymi, turystycznymi i historycznymi, stwarzając jednocześnie dogodne warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Jednocześnie gmina ma w dużej mierze charakter rolniczy. Na jej terenie występują rozległe kompleksy leśne, a w dolinie rzeki Grabi znajdują się naturalne łąki oraz starorzecza. Przepływająca przez gminę rzeka Grabia o długości 78 km uznawana jest za jedną z najczystszych rzek w Polsce. Objęta jest ochroną jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Grabi”, stanowiący obszar chronionego krajobrazu w ramach sieci Natura 2000. Obszar ten obejmuje 1587 ha, co stanowi 13,21% powierzchni gminy. Ponadto południowa część gminy o powierzchni 1325 ha znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki, co stanowi 5,23% powierzchni parku oraz 11,03% powierzchni gminy. Na terenie gminy zlokalizowane są również dwa rezerваты przyrody: „Jodły Łaskie” o powierzchni 59,19 ha oraz „Grabica” o powierzchni 8,26 ha, których celem jest ochrona cennych siedlisk przyrodniczych oraz bogatej flory i fauny. Dodatkowo przez teren gminy przebiegają wyznaczone szlaki turystyczne, w tym m.in. szlak pieszy „Młynów nad Grabią” oraz szlak kajakowy na rzece Grabi, co sprzyja rozwojowi turystyki i rekreacji.

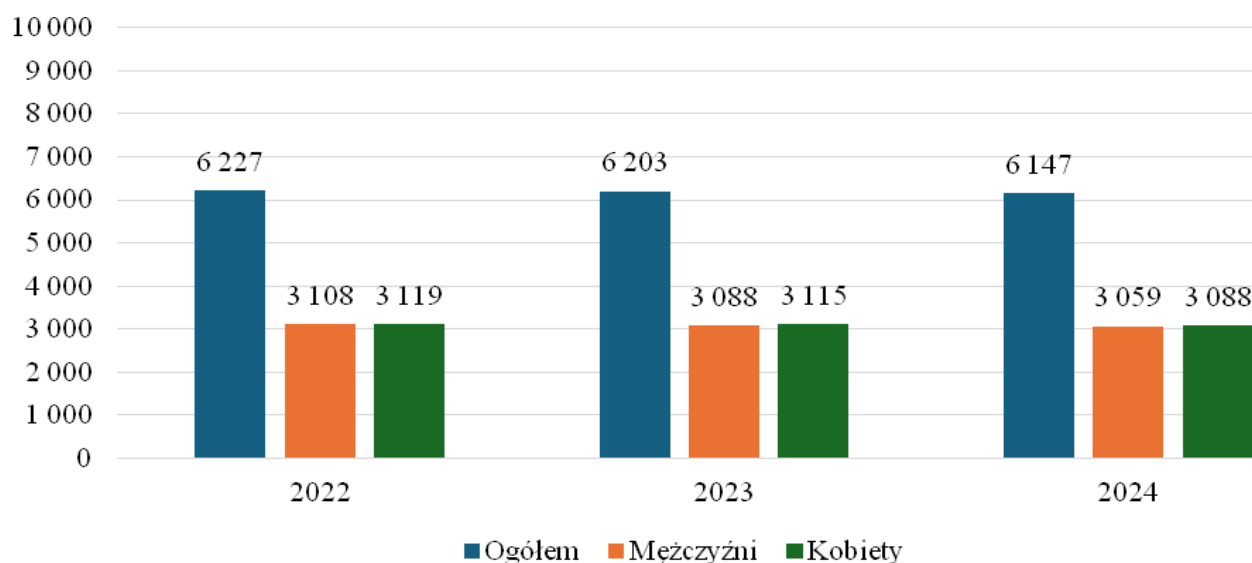
Rysunek 1 Położenie gminy Sędziejowice na tle powiatu łaskiego

Źródło: <https://lask.com.pl/asp/historia,45,,1>

Na poniższym wykresie nr 1 przedstawiono dane demograficzne dotyczące gminy Sędziejowice w ujęciu dynamicznym za lata 2022–2024, obejmujące ogólną liczbę mieszkańców oraz ich strukturę według płci, na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Z analizy danych wynika, że w badanym okresie liczba mieszkańców gminy systematycznie się zmniejszała. W 2022 r. gminę zamieszkiwało 6 227 osób, w tym 3 119 kobiet oraz 3 108 mężczyzn. Natomiast w 2024 r. liczba mieszkańców wyniosła 6 147, w tym 3 088 kobiet i 3 059 mężczyzn. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono na poniższym wykresie.

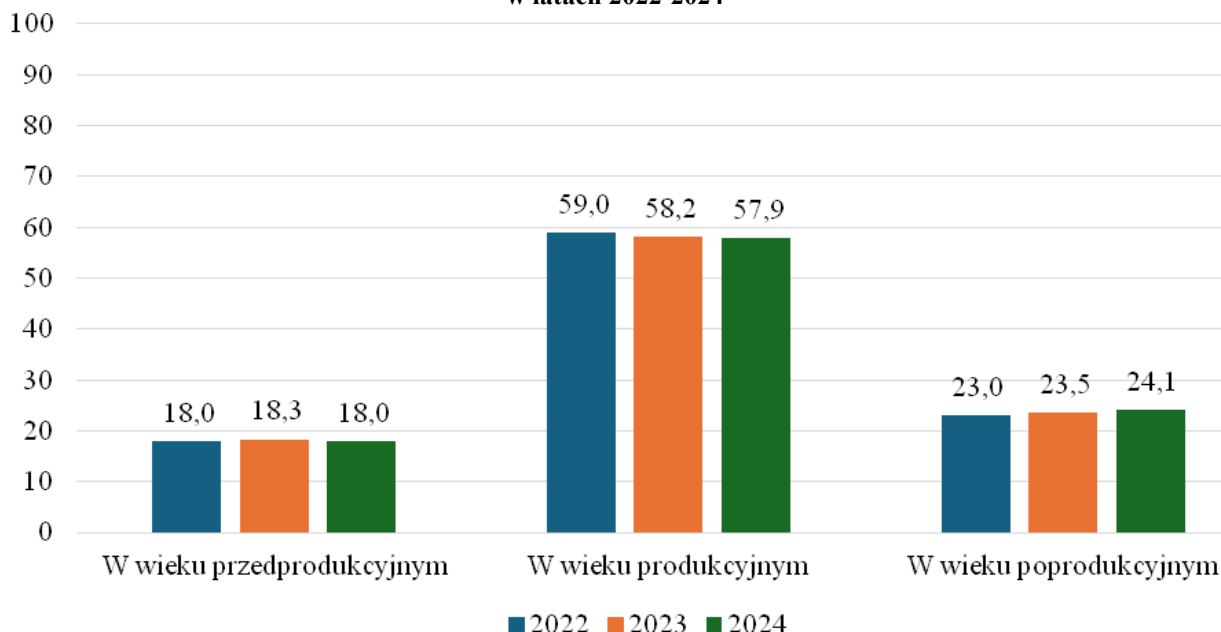
Wykres 1 Liczba ludności w gminie Sędziejowice - ogółem i w podziale na płeć w latach 2022-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Na poniższym wykresie nr 2 przedstawiono analizę struktury ludności gminy Sędziejowice według ekonomicznych grup wieku, tj. osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym, na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego za lata 2022–2024. Wiek przedprodukcyjny obejmuje osoby w przedziale 0–17 lat, wiek produkcyjny – osoby w wieku 18–59 lat, natomiast wiek poprodukcyjny obejmuje osoby powyżej 60. lub 65. roku życia, w zależności od płci. Z analizy danych wynika, że udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w badanym okresie pozostawał na stałym poziomie i wyniósł 18,0% zarówno w 2022 r., jak i w 2024 r. Udział osób w wieku produkcyjnym uległ niewielkiemu spadkowi – z 59,0% w 2022 r. do 57,9% w 2024 r. Jednocześnie odnotowano wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym – z 23,0% w 2022 r. do 24,1% w 2024 r. Szczegółowe dane przedstawiono na wykresie nr 2.

Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024

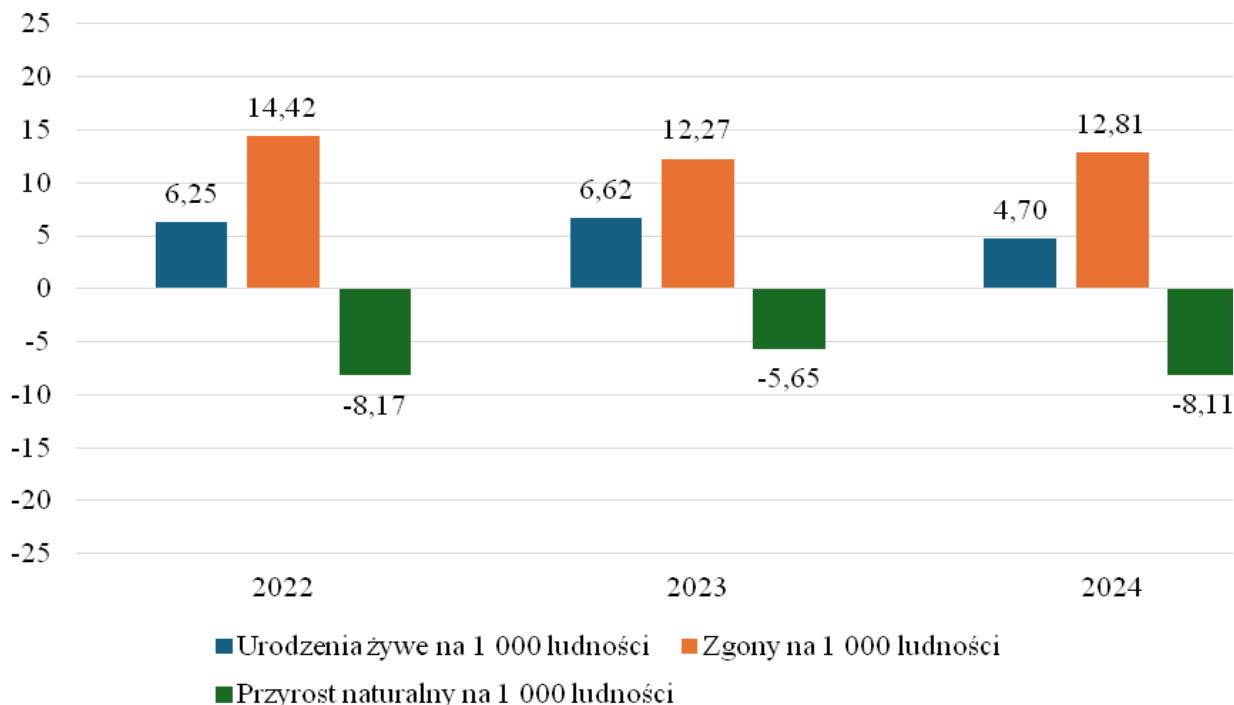

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Na wykresie nr 3 przedstawiono analizę wskaźników demograficznych dla gminy Sędziejowice w latach 2022–2024, obejmujących liczbę urodzeń żywych, zgonów oraz przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W analizowanym okresie wartości poszczególnych wskaźników ulegały wahaniom. Najwyższy poziom urodzeń żywych odnotowano w 2023 r., kiedy wskaźnik wyniósł 6,62 na 1 000 mieszkańców, natomiast najniższy w 2024 r., osiągając wartość 4,70. Najniższą wartość wskaźnika zgonów odnotowano w 2023 r. (12,27 na 1 000 mieszkańców), natomiast najwyższą w 2022 r., kiedy wyniosła ona 14,42. Wskaźnik przyrostu naturalnego w całym analizowanym okresie przyjmował wartości ujemne. Najniższą jego wartość odnotowano w 2022 r. (-8,17),

natomiast najwyższą w 2023 r. (-5,65). Szczegółowe informacje dotyczące analizowanych wskaźników przedstawiono na wykresie nr 3.

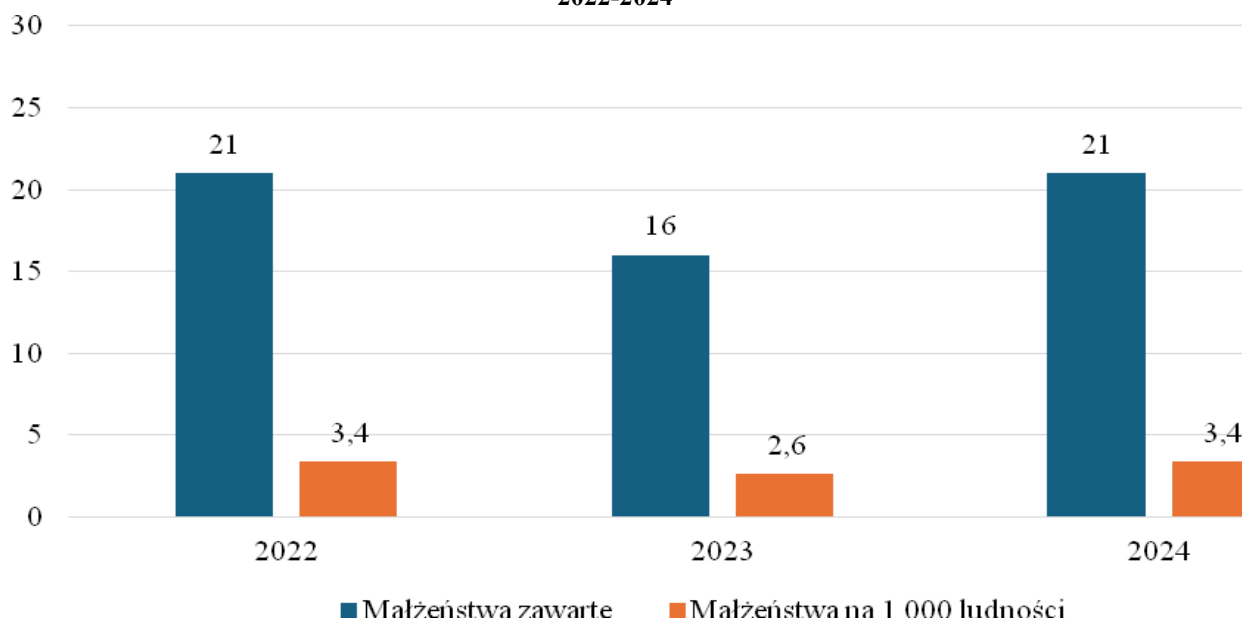
Wykres 3 Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Na wykresie nr 4 przedstawiono liczbę zawartych małżeństw oraz wskaźnik małżeństw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminie Sędziejowice w latach 2022–2024. W 2022 r. na terenie gminy zawarto 21 małżeństw, co odpowiadało wskaźnikowi 3,4 małżeństwa na 1 000 mieszkańców. W 2024 r. liczba zawartych małżeństw była na takim samym poziomie jak w 2022 r., co przełożyło się na identyczną wartość wskaźnika. Szczegółowe dane przedstawiono na wykresie nr 4.

Wykres 4 Małżeństwa zawarte oraz małżeństwa zawarte na 1 000 ludności w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

3.2. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach jest podstawową jednostką systemu pomocy społecznej gminy Sędziejowice, w skład której wchodzi samodzielne stanowiska oraz zespoły.

W tabeli nr 1 przedstawiono wskaźniki dotyczące sytuacji zdrowotnej oraz korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Sędziejowice w latach 2022–2024. Wskaźnik beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców wzrastał w analizowanym okresie – z 421 w 2022 r. do 436 w 2024 r. Podobny trend odnotowano w przypadku ogólnej liczby beneficjentów, która zwiększyła się z 263 w 2022 r. do 269 w 2024 r. Natomiast wskaźnik beneficjentów pomocy społecznej spełniających kryterium dochodowe zmniejszył się w tym okresie – z 137 w 2022 r. do 105 w 2024 r. Z kolei liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogóle wzrosła z 126 w 2022 r. do 164 w 2024 r. Szczegółowe informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Ochrona zdrowia, opieka społeczna i świadczenia na rzecz rodzin w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024

Ochrona zdrowia, opieka społeczna i świadczenia					
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 ludności			Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej ogółem		
2022	2023	2024	2022	2023	2024
421	431	436	263	267	269
Poniżej kryterium dochodowego			Powyżej kryterium dochodowego		
2022	2023	2024	2022	2023	2024
137	103	105	126	164	164

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Sędziejowicach

W poniższej tabeli nr 2 przedstawiono statystyki dotyczące mieszkańców korzystających ze świadczeń rodzinnych w gminie Sędziejowice w latach 2022–2024. W analizowanym okresie czasu liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci zmniejszała się. W 2022 r. liczba wyniosła 133, natomiast w 2024 r. zmniejszyła się i wyniosła 60. Podobnie zachowywała się liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny, która wyniosła w 2022 r. 274 dzieci, a w 2024 r. było to 135 dzieci. Liczba dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymując zasiłek rodzinny w 2022 r. wyniosła 259, natomiast w 2024 r. zmniejszyła się i wyniosła 126. Ostatnim wskaźnikiem poddanym analizie w tym zestawieniu był udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. W 2022 r. wartość wskaźnika wyniosła 23,0 natomiast w 2024 r. wartość ta uległa zmniejszeniu i wyniosła 11,4. Poniższa analiza i trend świadczy o co rocznym spadku liczby osób korzystających ze świadczeń rodzinnych, co ma swoje przełożenie w poprawie sytuacji materialnej mieszkańców gminy Sędziejowice.

Tabela 2 Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024

Korzystający ze świadczeń rodzinnych			
	2022	2023	2024
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	133	99	60
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	274	211	135
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	259	198	126

Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasilek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	23,0	17,8	11,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

3.3. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 4¹ ust. 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 5 ww. ustawy). Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- ✓ inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) - (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ww. ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe);
- ✓ kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

W gminie Sędziejowice istnieje oddelegowana do tych zadań jednostka w postaci Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. GKRPA jest organem działającym na terenie każdej gminy, w tym również w Sędziejowicach. Komisja została powołana w celu realizacji zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz lokalnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. GKRPA jest organem działającym przy Urzędzie Gminy

Sędziejowice, której głównym celem jest przeciwdziałanie problemom alkoholowym oraz wspieranie osób dotkniętych uzależnieniem i ich rodzin.

Do głównych zadań instytucji należy m.in.:

- wszczynanie procedury „Niebieskie Karty” w przypadkach podejrzenia przemocy domowej w tym także diagnozowanie sytuacji rodzinnej i inicjowanie działań pomocowych,
- motywowanie i kierowanie osób mających problem z alkoholem do leczenia odwykowego, w tym przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu, prowadzenie rozmów z osobami zgłaszanymi oraz w razie zaistnienia potrzeby, kierowanie na badania przez biegłych sądowych oraz przygotowanie dokumentacji do sądu w sprawach o zobowiązanie do leczenia odwykowego,
- współpraca z lokalnymi instytucjami i organizacjami działającymi na terenie gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, placówkami oświatowymi i służbą zdrowia,
- opiniowanie i monitorowanie realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Procedura zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego. Poddanie się leczeniu odwykowemu jest dobrowolne. Wyjątki od tej zasady określa ustawa. Przesłanki uprawniające do zobowiązania danej osoby do poddania się leczeniu odwykowemu, to zgodnie z art. 24 ustawy:

- rozkład życia rodzinnego,
- demoralizacja małoletnich,
- uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny,
- systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

W poniżej tabeli nr 3 przedstawiono szczegółowo zakres działalności GKRPA w Sędziejowicach w latach 2023–2025. W analizowanych latach warto podkreślić, że w każdym kolejnym analizowanym roku liczba ogólnych posiedzeń Komisji utrzymywała się na zbliżonym poziomie co świadczy o dużej regularności, wysokim wkładzie pracowników i zaangażowaniu w sprawy społeczne w gminie. W 2025 przeprowadzono 4 ogólne posiedzenia Komisji, 6 posiedzeń podkomisji interwencyjno-motywującej, 6 rozmów z

osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia. W pozostałych formach działalności brak danych (w skrócie b.d). Informacje z poprzednich lata przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3 Działalność GKRPA w gminie Sędziejowice w latach 2023-2025

Działalność GKRPA			
	2023	2024	2025
Ogólne posiedzenia Komisji	6	7	4
Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej	2	3	6
Przeprowadzone rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia	2	3	6
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	b.d	b.d	b.d
Postanowienia opiniujące lokalizacje punktów sprzedaży napojów alkoholowych ogółem w tym:	b.d	4	b.d
Dotyczących jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	b.d	b.d	b.d
Dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	b.d	4	b.d
Postanowienia negatywne	b.d	b.d	b.d

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Sędziejowicach

3.4. Działalność Komisji interwencyjno-motywującej

W następnej tabeli nr 4 przedstawiono działalność Komisji interwencyjno-motywującej w gminie Sędziejowice w latach 2023–2025. W 2025 r. sporządzono przez Komisję 11 wniosków o leczenie odwykowe oraz 4 zlecenia przeprowadzenia badań przez biegłych sądowych. Brak danych na temat wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

Tabela 4 Działalność Komisji interwencyjno-motywującej w gminie Sędziejowice w latach 2023-2025

Działalność Komisji interwencyjno-motywującej			
Zadanie	2023	2024	2025
Wniosków o leczenie odwykowe	4	8	11
Obecnie rozpoczętych spraw	4	8	11

Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	b.d.	b.d.	4
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	b.d.	b.d.	b.d.
Szkolenia dla pracowników GKRPA	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Sędziejowicach

3.5. Działalność Punktu Konsultacyjno-Terapeutycznego

W gminie Sędziejowice funkcjonuje Punkt Konsultacyjno-Terapeutyczny przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, świadczący wsparcie w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych, uzależnień behawioralnych oraz przemocy w rodzinie i jej przeciwdziałania. Punkt pełni przede wszystkim funkcję pierwszego kontaktu dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej lub zagrożonych uzależnieniem. Umożliwia mieszkańcom uzyskanie niezbędnego wsparcia bez konieczności kierowania do specjalistycznych placówek, co pozwala na szybkie reagowanie na pojawiające się problemy.

W ramach działalności Punktu mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w zakresie rozpoznania problemu, motywowania do podjęcia leczenia oraz informacji o dostępnych formach terapii i instytucjach pomocowych. Istotnym elementem działalności Punktu jest również wspieranie rodzin osób uzależnionych poprzez udzielanie porad dotyczących radzenia sobie w trudnych sytuacjach, przeciwdziałania przemocy oraz ochrony członków rodziny. Funkcjonowanie Punktu wpisuje się w realizację celów Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień, stanowiąc jednocześnie wsparcie w zakresie profilaktyki, interwencji oraz pomocy osobom dotkniętym problemem uzależnień i ich rodzinom.

3.6. Rynek alkoholowy

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych to miejsca, w których prowadzona jest detaliczna sprzedaż napojów alkoholowych na podstawie stosownego zezwolenia wydanego przez właściwy organ gminy. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, punkty sprzedaży napojów alkoholowych obejmują:

- sklepy branżowe ze sprzedażą napojów alkoholowych,
- wydzielone stoiska w samoobsługowych placówkach handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 200 m²,

- pozostałe placówki samoobsługowe oraz inne placówki handlowe, w których sprzedawca prowadzi bezpośrednią sprzedaż napojów alkoholowych.

Punkty sprzedaży mogą służyć zarówno do sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia na miejscu np. restauracja, bar oraz poza miejscem sprzedaży np. sklepy spożywcze. Sprzedaż alkoholu w tego typu punktach jest możliwa po uprzednim uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia oraz wyłącznie w miejscu określonym w tym zezwoleniu. Kwestie dotyczące lokalizacji oraz liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie danej gminy ustalana jest poprzez podjęcie odpowiedniej uchwały przez radę gminy, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

W 2025 r. w gminie Sędziejowice funkcjonowało ogółem 14 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 8 do spożycia poza miejscem sprzedaży od 4,5% do 18%, 13 do spożycia w miejscu sprzedaży do 4,5% oraz 1 do spożycia w miejscu sprzedaży od 4,5% do 18%. Dane przedstawia poniższa tabela nr 5.

Tabela 5 Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sędziejowice w 2025 r.

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych	
	2025
Ogółem	14
Do spożycia poza miejscem sprzedaży do 4,5%	b.d.
Do spożycia poza miejscem sprzedaży od 4,5% do 18%	8
Do spożycia poza miejscem sprzedaży powyżej 18%	b.d.
Do spożycia w miejscu sprzedaży do 4,5%	13
Do spożycia w miejscu sprzedaży od 4,5% do 18%	1
Do spożycia w miejscu sprzedaży powyżej 18%	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Sędziejowicach

3.7. Profilaktyka wśród dzieci i młodzieży

Oddziaływania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży w gminie Sędziejowice obejmują zorganizowane działania mające na celu zapobieganie powstawaniu lub rozwojowi niekorzystnych zjawisk społecznych, zdrowotnych i wychowawczych w tej grupie wiekowej. Istotą tych działań jest wzmacnianie czynników chroniących oraz ograniczanie czynników ryzyka, które mogą prowadzić do problemów takich jak

uzależnienia, przemoc, zaburzenia psychiczne, otyłość czy inne zagrożenia dla zdrowia i prawidłowego rozwoju dziecka i młodzieży. Działania profilaktyczne obejmują m.in. edukację zdrowotną poprzez promowanie zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej i prawidłowego odżywiania, programy przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, narkotyków czy dopalaczy, wsparcie zdrowia psychicznego poprzez rozwój umiejętności radzenia sobie ze stresem i przeciwdziałanie depresji oraz działania na rzecz bezpieczeństwa, w tym profilaktykę przemocy, edukację o cyberprzemocy oraz innych zagrożeniach współczesnego świata.

Celem podejmowanych działań jest nie tylko ograniczenie ryzykownych zachowań wśród dzieci i młodzieży, ale również wspieranie ich prawidłowego rozwoju, kształtowanie pozytywnych postaw i kompetencji, budowanie odporności psychicznej oraz zapewnienie odpowiednich warunków do nauki i życia. Organizacją i realizacją działań profilaktycznych w gminie Sędziejowice zajmują się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS). Instytucje te prowadzą wsparcie dla osób uzależnionych i członków ich rodzin dotkniętych problemem alkoholowym lub przemocą domową. Gmina współpracuje także z instytucjami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi w celu skutecznego adresowania potrzeb dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki. W placówkach oświatowych na terenie gminy realizowane są szkolne programy profilaktyczne, których celem jest reagowanie na problem używania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, narkotyków, dopalaczy, nikotyny oraz uzależnień behawioralnych, a także promowanie stylu życia wolnego od nałogów. Zajęcia odbywają się w formie warsztatów, pogadanek, dyskusji i konkursów plastycznych. Dodatkowo organizowane są pozalekcyjne zajęcia sportowe, w których uczestniczą dzieci wraz z rodzicami. W ramach działań profilaktycznych prowadzone jest również rozpowszechnianie materiałów informacyjnych, broszur, ulotek i plakatów dotyczących przeciwdziałania uzależnieniom. Realizacja tych działań stanowi integralny element kompleksowej, wielowymiarowej strategii profilaktycznej gminy Sędziejowice, wspierającej zdrowy rozwój dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałającej problemom uzależnień i zjawiskom ryzykownych zachowań w środowisku lokalnym.

Do istotnych działań profilaktycznych skierowanych dla dzieci i młodzieży w latach 2023–2025 zrealizowanych w gminie Sędziejowice należą:

- 2023 r. – w działaniach profilaktycznych skierowanych dla młodzieży uczestniczyło: 350 uczniów oraz 20 nauczycieli. Do działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży należały m.in.

- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym (ilość osób 98),
- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 52),
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (b.d.),
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (b.d.),
- Inne (b.d.).
- 2024 r. - w działaniach profilaktycznych skierowanych dla młodzieży uczestniczyło: 400 uczniów oraz 30 nauczycieli. Do działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży należały m.in.
- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym (ilość osób 100),
- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 90),
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (b.d.),
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (b.d.),
- Inne (50).
- 2025 r. - w działaniach profilaktycznych skierowanych dla młodzieży uczestniczyło: 400 uczniów oraz 30 nauczycieli. Do działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży należały m.in.
- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym (ilość osób 100),
- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 60),
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (b.d.),

- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (b.d.),
- Inne (b.d.).

Wszystkie programy prowadzone są w oparciu o współpracę z lokalnymi placówkami oświatowymi, służby zdrowia, policją i organizacjami pozarządowymi z uwzględnieniem realiów i potrzeb społeczności lokalnej. Gmina Sędziejowice posiada dobrze uregulowane oraz cyklicznie aktualizowane dokumenty prawne i programowe, które władze gminne systematycznie wdrażają w życie, przeciwdziałając tym samym negatywnym zjawiskom społecznym oraz wspierając zdrowy rozwój młodego pokolenia gminy.

3.8. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego

Zgodnie z art. 9b. ust. 1. w/w ustawy Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3–5 w/w ustawy, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym,
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom,
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań,
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskiej Karty”,

- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 w/w ustawy oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a w/w ustawy,
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe, które zapewniają interdyscyplinarny, kompleksowy, uwzględniający potrzeby wszystkich członków rodziny, charakter pracy. Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskiej Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- 2) realizacja procedury „Niebieskiej Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia,
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskiej Karty” pod jej nieobecność,
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń,
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskiej Karty”,

- 8) zakończenie procedury „Niebieskiej Karty”,
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
  - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”,
  - b) wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskiej Karty”.

Zespół Interdyscyplinarny w gminie Sędziejowice działa przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej i zajmuje się koordynacją działań wobec osób i rodzin doświadczających przemocy domowej oraz zagrożonych przemocą, zgodnie z ustawą i lokalnymi procedurami Niebieskie Karty. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele m.in. jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, placówek oświaty, Sądu. Zespół Interdyscyplinarny ds. Rozwiązywania Problemów Przemocy w Rodzinie, to zespół osób delegowanych ze środowisk profesjonalnych do koordynacji, standaryzacji, analiz i rozwiązywania lokalnych problemów przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny w gminie Sędziejowice został powołany zarządzeniem nr 504/23 Wójta Gminy Sędziejowice z dnia 12 września 2023 r. Zadaniem Zespołu jest podejmowanie działań mających na celu ochronę osób doznających przemocy w rodzinie w tym realizacją procedury Niebieskiej Karty. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, prokuratury czy organizacji pozarządowych. Głównym zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań wymienionych podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Procedura „Niebieskiej Karty” stanowi jedno z narzędzi służących przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz zapewnieniu bezpieczeństwa osobom jej doświadczającym. Procedura obejmuje działania podejmowane przez przedstawicieli różnych instytucji, w tym m.in. Policję, Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe oraz służbę zdrowia, których zadaniem jest reagowanie na podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.

Procedura została wprowadzona w ramach współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 1998 r. Rozpoczyna się w momencie złożenia wniosku i uzupełnienia formularza „Niebieska Karta – A”, który jednocześnie formalnie inicjuje wszczęcie procedury. Kolejnym etapem jest powołanie grupy diagnostyczno-pomocowej, składającej się ze specjalistów z różnych dziedzin, która opracowuje

indywidualny plan wsparcia dla osoby dotkniętej przemocą oraz podejmuje działania wobec osoby stosującej przemoc. Procedura przewiduje również monitorowanie sytuacji przez okres 9 miesięcy po zakończeniu działań interwencyjnych. W ramach procedury możliwe jest stosowanie środków prawnych, takich jak zakaz zbliżania się do ofiary czy nakaz opuszczenia wspólnego miejsca zamieszkania.

Procedura „Niebieskiej Karty” opiera się na przepisach ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz na rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” i wzorów formularzy. Celem procedury jest zapewnienie kompleksowej i skoordynowanej pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej, zagwarantowanie ich bezpieczeństwa oraz wsparcie w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej.

3.9. Diagnoza uzależnień w środowisku lokalnym - wyniki badań ankietowych

W 2026 r. na terenie gminy Sędziejowice została zrealizowana diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych, której zakres tematyczny obejmował między innymi kwestie związane z problemem uzależnień w środowisku lokalnym.

Wyniki badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców:

- W badaniu ankietowym przeprowadzonym w gminie Sędziejowice udział wzięło 81% kobiet i 19% mężczyzn. Najlicniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25–44 lata, które reprezentowały 48% wszystkich badanych. Najczęściej wskazywanym poziomem wykształcenia było średnie i wyższe (42%).
- Ocena sytuacji mieszkaniowej własnej lub rodziny była przeważnie pozytywna – bardzo dobrze oceniło ją 28% badanych, a dobrze 42%. Nieco gorzej oceniono sytuację materialną gospodarstwa domowego – 17% ankietowanych uznało ją za bardzo dobrą, a 43% za dobrą.
- Relacje z najbliższymi sąsiadami ankietowani ocenili jako poprawne w 42% przypadków, a bardzo dobre w 40%.
- Do najbardziej istotnych problemów społecznych wskazywanych przez mieszkańców należały: uzależnienie od alkoholu (51% ankietowanych uznało je za problem bardzo istotny, 30% za problem raczej istotny), bezrobocie (odpowiednio 54% i 31%) oraz uzależnienie od różnych form pomocy społecznej (odpowiednio 47% i 33%). Natomiast najmniej istotnymi problemami mieszkańcy uznali: bezdomność (23% zdecydowanie nieistotna, 48% raczej nieistotna), uzależnienia behawioralne (12% zdecydowanie nieistotne, 40% raczej nieistotne), uzależnienia od narkotyków (30%

zdecydowanie nieistotne, 38% raczej nieistotne) oraz brak poczucia bezpieczeństwa (10% zdecydowanie nieistotne, 37% raczej nieistotne).

- W zakresie działań profilaktycznych przeciwko uzależnieniom 37% badanych wskazało jako najważniejsze wsparcie psychologiczne dla rodzin, 24% – warsztaty profilaktyczne dla uczniów, a 9% – otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień.
- Stan opieki zdrowotnej mieszkańcy ocenili następująco: 42% raczej dobrze, 27% raczej źle, natomiast 15% nie wyraziło zdania. Kondycję psychiczną swoją i rodziny bardzo dobrze oceniło 42% badanych, a raczej dobrze 39%. 55% ankietowanych stwierdziło, że w ich najbliższym otoczeniu znajdują się osoby wymagające wsparcia psychicznego, a 65% uznało, że temat zdrowia psychicznego powinien być w gminie częściej poruszany i wspierany przez władze lokalne.
- Poczucie bezpieczeństwa w gminie deklarowało 73% mieszkańców, natomiast 14% wyraziło opinię przeciwną. W odniesieniu do przemocy domowej 37% ankietowanych stwierdziło, że w ich otoczeniu nie występują osoby doświadczające przemocy, 32% było przeciwnego zdania, a 32% miało podejrzenia co do takich przypadków. 48% mieszkańców było świadomych miejsc, w których ofiara przemocy może uzyskać pomoc. 40% ankietowanych wskazało alkohol jako główną przyczynę przemocy domowej, a 29% uznało, że ofiarą może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna. Ponadto 90% badanych uznało bicie dziecka za oznakę bezradności rodziców, a 62% wskazało, że stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.
- W kwestii współpracy pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, 41% mieszkańców oceniło ją jako przeciętną, 31% jako dobrą, natomiast 7% nie miało zdania.
- W wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych w gminie w ciągu ostatniego roku uczestniczyło 86% mieszkańców. Brak uczestnictwa wynikał głównie z braku wolnego czasu (50%), braku informacji o ofercie (31%) oraz braku zainteresowania (31%).
- 62% mieszkańców uznało, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie jest należycie zaspokajana. Najczęściej wskazywanymi obszarami wymagającymi większej uwagi władz gminy były: transport osobowy – jakość i liczba połączeń (33%) oraz ochrona zdrowia (57%). 86% ankietowanych uznało ofertę działań skierowaną do seniorów za wystarczającą.

- W zakresie sytuacji osób niepełnosprawnych, 58% mieszkańców stwierdziło brak ofert pracy w gminie, a 7% wskazało niechęć pracodawców do zatrudniania tych osób. 83% ankietowanych uznało, że osoby niepełnosprawne są w pełni akceptowane w społeczności lokalnej, natomiast 12% nie miało zdania.
- W ciągu ostatniego roku 78% mieszkańców zadeklarowało, że żaden członek ich rodziny nie korzystał ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej, 15% stwierdziło, że korzystał, a 7% nie udzieliło odpowiedzi. Najczęstszymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej były: niepełnosprawność (42%), bezradność życiowa (25%) oraz niepełna rodzina (25%).
- 77% ankietowanych posiadało zatrudnienie. Osoby niepracujące wskazały głównie na inne źródło utrzymania, takie jak renta lub emerytura (47%), brak dojazdu (26%) oraz brak lub niedostateczną liczbę miejsc pracy (26%). Główne źródła utrzymania gospodarstw domowych stanowiła praca w sektorze publicznym (40%) oraz prywatnym (21%).

Wnioski:

Większość mieszkańców ocenia pozytywnie swoją sytuację mieszkaniową oraz relacje z najbliższymi sąsiadami, jednak nieco niższe oceny uzyskała sytuacja materialna gospodarstw domowych. Do najważniejszych problemów społecznych wskazanych przez mieszkańców należą uzależnienia, bezrobocie oraz uzależnienie od różnych form pomocy społecznej. Najmniej istotnymi problemami oceniono bezdomność, uzależnienia behawioralne, narkotyki oraz brak poczucia bezpieczeństwa w gminie. W zakresie profilaktyki mieszkańcy wskazali potrzebę wsparcia psychologicznego dla rodzin, warsztatów profilaktycznych dla uczniów oraz konsultacji z terapeutą uzależnień. Większość mieszkańców deklaruje dobre samopoczucie psychiczne, przy czym znaczna część dostrzega potrzebę zwiększenia działań związanych z zdrowiem psychicznym i bezpieczeństwem w gminie. Respondenci wskazali także na zadowalającą współpracę władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wysokie uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych oraz wystarczającą ofertę działań skierowanych do seniorów. Jednocześnie zauważono potrzebę dalszego wsparcia w sektorze ochrony zdrowia, transportu publicznego oraz pracy dla osób niepełnosprawnych.

Wyniki badań przeprowadzonych wśród uczniów szkół:

- Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych (klasy 4–8) oraz szkół ponadpodstawowych w gminie Sędziejowice wskazują, że relacje społeczne uczniów z rodzicami lub opiekunami oceniane są bardzo dobrze przez 70% uczniów klas 4–8 oraz 63% uczniów szkół ponadpodstawowych. Bardzo dobre relacje z nauczycielami ocenia 13% uczniów klas 4–8 i 15% uczniów szkół ponadpodstawowych, natomiast z rówieśnikami odpowiednio 36% i 42% badanych. Codzienny kontakt z przemocą fizyczną lub psychiczną deklaruje 12% uczniów klas 4–8 oraz 7% uczniów szkół ponadpodstawowych, przy czym najczęściej występującą formą przemocy w szkole jest przemoc psychiczna, wskazywana przez 30% uczniów klas 4–8 oraz 25% uczniów szkół ponadpodstawowych. Z przemocą w domu zetknęło się 13% uczniów klas 4–8 i 14% uczniów szkół ponadpodstawowych, natomiast agresję słowną deklaruje 37% uczniów klas 4–8 i 15% uczniów szkół ponadpodstawowych.
- Spożycie alkoholu wśród rówieśników postrzegane jest jako powszechne przez 24% uczniów klas 4–8 oraz 60% uczniów szkół ponadpodstawowych. Najczęściej do spożycia alkoholu dochodzi podczas imprez lub dyskotek, co wskazało 44% uczniów klas 4–8 oraz 78% uczniów szkół ponadpodstawowych. Główne motywacje sięgania po alkohol to chęć zaimponowania innym w przypadku uczniów klas 4–8 (41%) oraz poprawa zabawy i relaks w przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych (62%). 67% uczniów klas 4–8 oraz 52% uczniów szkół ponadpodstawowych uważa, że każdy może uzależnić się od alkoholu. Z poglądem, że piwo to nie alkohol, nie zgadza się 70% uczniów klas 4–8 i 39% uczniów szkół ponadpodstawowych, natomiast 39% uczniów klas 4–8 oraz 29% uczniów szkół ponadpodstawowych nie akceptuje zakupu alkoholu osobom niepełnoletnim w miejscu zamieszkania.
- W zakresie używania wyrobów tytoniowych 46% uczniów klas 4–8 i 63% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że osoby w ich otoczeniu palą papierosy lub e-papierosy, przy czym 90% uczniów klas 4–8 i 58% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że nie pali wyrobów nikotynowych. Głównym powodem sięgania po wyroby nikotynowe jest chęć spróbowania czegoś nowego, co wskazało 45% uczniów klas 4–8 oraz 44% uczniów szkół ponadpodstawowych. Kontakt z narkotykami lub dopalaczami deklaruje 22% uczniów klas 4–8 oraz 12% uczniów szkół ponadpodstawowych, natomiast 4% uczniów klas 4–8 i 5% uczniów szkół ponadpodstawowych przyznało się do wcześniejszego zażywania tego typu

substancji. 14% uczniów klas 4–8 uznało, że w przypadku możliwości zdobycia substancji byłoby to łatwe do realizacji.

- 60% uczniów szkół ponadpodstawowych rozmawiało na temat szkodliwości używek z rodzicami. Czas spędzany przed komputerem do dwóch godzin dziennie deklaruje 27% uczniów klas 4–8 i 11% uczniów szkół ponadpodstawowych, natomiast 14% uczniów klas 4–8 oraz 29% uczniów szkół ponadpodstawowych nie korzysta z komputera. Brak dostępu do Internetu w przypadku 46% uczniów klas 4–8 i 50% uczniów szkół ponadpodstawowych wywołałby jedynie umiarkowaną niedogodność. Czas korzystania z telefonu wynosi 2–3 godziny dziennie u 37% uczniów klas 4–8 oraz 27% uczniów szkół ponadpodstawowych, przy czym najczęstszymi aktywnościami są oglądanie filmików i obrazków, czaty, korzystanie z portali społecznościowych oraz słuchanie muzyki.
- W zakresie gier hazardowych 81% uczniów klas 4–8 i 73% uczniów szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że nigdy w nie grało, natomiast 5% uczniów klas 4–8 i 11% uczniów szkół ponadpodstawowych brało udział w tego typu grach 10 lub więcej razy. Zdaniem 87% uczniów klas 4–8 napoje energetyczne nie są zdrowe, natomiast 74% uczniów klas 4–8 i 36% uczniów szkół ponadpodstawowych spożywa je raz w miesiącu.
- Najczęściej czas wolny uczniowie klas 4–8 spędzają z rodziną (47%), natomiast 28% uczniów klas 7–8 spędza czas wolny ze znajomymi spoza klasy lub szkoły.

Wnioski:

Wyniki ankiety wskazują, że relacje uczniów zarówno z rodzicami, jak i rówieśnikami oraz nauczycielami są w większości oceniane pozytywnie. Wciąż jednak występują przypadki przemocy w szkole i w domu, w tym przemoc psychiczna i agresja słowna, co wymaga dalszego wsparcia profilaktycznego. Uczniowie wskazali na spożywanie alkoholu, wyrobów nikotynowych, napojów energetycznych oraz kontakt z narkotykami w swoim środowisku. Najczęstszymi powodami sięgania po używki są chęć zabawy, zaimponowania innym lub ciekawość. Jednocześnie znacząca część uczniów jest świadoma zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania alkoholu, nikotyny i napojów energetycznych. W zakresie spędzania czasu wolnego uczniowie najczęściej korzystają z telefonów i komputera w celach rozrywkowych, natomiast gry hazardowe są marginalnym problemem. Rozmowy o szkodliwości używek odbywają się głównie w gronie rodzinnym. Wnioskiem jest potrzeba kontynuowania działań edukacyjnych i profilaktycznych w szkołach, w tym warsztatów,

dyskusji oraz zajęć sportowych i rekreacyjnych, które wspierają zdrowy rozwój uczniów i ograniczają ryzykowne zachowania.

Wyniki badań przeprowadzonych wśród pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej:

- Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazali, że do najpoważniejszych problemów występujących w ich środowisku należą uzależnienie od alkoholu, które 50% ankietowanych uznało za problem bardzo istotny, niepełnosprawność, wskazana również przez 50% badanych jako problem bardzo istotny, oraz długotrwałe choroby, które 50% pracowników GOPS uznało za istotne zagrożenie.
- Ocena skuteczności pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym jest według większości pracowników pozytywna. Zdaniem 50% badanych pomoc społeczna w pełni przyczynia się do zapobiegania trudnym sytuacjom życiowym, natomiast 50% badanych ocenia skuteczność tej pomocy częściowo pozytywnie.
- 67% pracowników GOPS zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem, że władze gminne są dobrze poinformowane o potrzebach w obszarze pomocy społecznej, a 33% częściowo zgadza się z tym stwierdzeniem. 81% pracowników uważa, że władze lokalne wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez GOPS potrzebom.
- Wszyscy ankietowani dostrzegają konieczność realizacji działań profilaktycznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie uzależnieniom, a także uważają, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie jest zaspokajana w sposób odpowiedni.
- Zdaniem pracowników GOPS usługi społeczne wymagające większej uwagi to przede wszystkim opieka zdrowotna, którą wskazało 100% badanych, mieszkalnictwo, wskazane przez 50% ankietowanych, oraz transport osobowy pod względem jakości i ilości połączeń.
- Do najbardziej potrzebnych działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom pracownicy zaliczają wsparcie psychologiczne dla rodzin, wskazane przez 33% badanych, oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień, które wymieniło 45% ankietowanych.

- Ponadto 67% pracowników GOPS deklaruje występowanie symptomów wypalenia zawodowego, co wskazuje na potrzebę monitorowania warunków pracy oraz dalszego wsparcia pracowników w codziennej działalności.

Wnioski:

Pracownicy GOPS wskazali, że najpoważniejszymi problemami społecznymi w gminie są uzależnienia, niepełnosprawność oraz długotrwałe choroby. Pomoc społeczna jest w większości oceniana pozytywnie pod kątem zapobiegania trudnym sytuacjom życiowym, a władze gminne są postrzegane jako dobrze poinformowane i reagujące na zgłaszane potrzeby. Pracownicy dostrzegają konieczność dalszego rozwijania działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, w tym wsparcia psychologicznego dla rodzin oraz konsultacji z terapeutami uzależnień. Jednocześnie wskazano, że usługi społeczne wymagające większej uwagi to opieka zdrowotna, mieszkalnictwo oraz transport publiczny. Ważnym aspektem jest fakt, że znaczna część pracowników zgłasza symptomy wypalenia zawodowego, co wskazuje na potrzebę monitorowania i wsparcia pracowników w codziennej pracy.

4. Analiza SWOT

SWOT jest akronimem pochodzącym od angielskich słów:

- Strengths (mocne strony),
- Weaknesses (słabe strony),
- Opportunities (szanse),
- Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT jest uniwersalnym narzędziem diagnostycznym wykorzystywanym w planowaniu strategicznym, które służy do identyfikacji i oceny wewnętrznych oraz zewnętrznych czynników wpływających na funkcjonowanie organizacji, projektu, instytucji lub jednostki samorządu terytorialnego.

Skrót SWOT oznacza:

- S (ang. strengths) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę, na które bezpośredni wpływ ma gmina,
- W (ang. weaknesses) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę, na które bezpośredni wpływ ma gmina,
- (ang. opportunities) – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy,
- T (ang. threats) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Poniżej przedstawiona analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w gminie. Analiza stanowi podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań.

Tabela 6 Analiza SWOT gminy Sędziejowice

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
• skuteczne rozpoznanie przez władze lokalne i instytucje publiczne problemów społecznych na terenie gminy, • wzrastająca otwartość władz samorządowych na współpracę z mieszkańcami oraz włączanie ich w procesy konsultacyjne, • funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, • sprawnie działające instytucje w obszarze polityki społecznej oraz dobra współpraca pomiędzy nimi, w tym Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego, • funkcjonowanie kompleksowej procedury „Niebieskie Karty” angażującej różne instytucje (Policja, GOPS, szkoły, ochronę zdrowia), umożliwiającą skoordynowane reagowanie na przypadki przemocy domowej, • dobrze wykwalifikowana i systematycznie podnosząca kwalifikacje kadra instytucji w zakresie polityki społecznej, • dostrzeganie przez pracowników GOPS	• spadek liczby mieszkańców gminy w ostatnich latach, • postępujące procesy starzenia się społeczeństwa gminy, • spadek liczby urodzeń, • niskie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, • niewystarczająca i niska atrakcyjność ofert pracy dla osób młodych oraz z niepełnosprawnościami, • niewystarczająca liczba miejsc pracy w sektorze pozarolniczym oraz odpływ osób aktywnych zawodowo do innych regionów, • niedostateczna stopa życiowa części mieszkańców, • pasywność i bezradność części mieszkańców w rozwiązywaniu własnych problemów, • niedostateczne kompetencje wychowawcze części rodziców,

potrzeb realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, • dostęp do opieki zdrowotnej i usług medycznych w gminie, • dostępność mieszkań komunalnych w zasobach gminy, • aktywność organizacji pozarządowych oraz liderów lokalnych społecznych funkcjonujących na terenie gminy, • uczestnictwo mieszkańców w wydarzeniach kulturalno-rozrywkowych organizowanych w gminie, • aktywna działalność instytucji kulturalnych w tym Gminnego Ośrodka Kultury, • funkcjonowanie Biblioteki Publicznej, • funkcjonowanie nowoczesnych form komunikacji instytucji z mieszkańcami (np. e-usługi, media społecznościowe), • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, • dostęp do edukacji podstawowej i przedszkolnej, • rozwój kompetencji cyfrowych wśród uczniów i nauczycieli, wspierany przez szkoły i bibliotekę publiczną, • realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, • dobra dostępność transportowa w zakresie infrastruktury drogowej, • rozbudowana infrastruktura edukacyjna, • rozbudowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna, • rozbudowana infrastruktura sieci wodno-kanalizacyjnej, • aktywna współpraca władz lokalnych, • aktywność społeczna w działaniach charytatywnych i wolontariacie, szczególnie, • istnienie lokalnych programów wsparcia rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej, • dogodne położenie geograficzne gminy, walory przyrodnicze i rekreacyjne sprzyjające rozwojowi turystyki rodzinnej i ekologicznej, • pozytywna ocena sytuacji mieszkaniowej i materialnej przez mieszkańców.	• ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji, szczególnie dla seniorów, • wypalenie zawodowe u znacznej części pracowników GOPS, • występowanie różnorodnych form uzależnień np. alkoholowych, nikotynowych, behawioralnych, cyfrowych) w tym wśród dzieci i młodzieży, • wczesny wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród znacznej części uczniów, • spożywanie napojów energetycznych przez znaczną część uczniów, • występowanie zjawiska przemocy domowej i agresji słownej, • znaczna liczba mieszkańców oraz dzieci i młodzieży doświadczających problemów zdrowia psychicznego, • niedostateczny dostęp do wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego wśród dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, • stosunkowo łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych tj. alkoholu, papierosów, szczególnie wśród młodzieży, • niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego i jej nierównomierny rozwój, • niewystarczająca dostępność obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (w tym architektonicznie i komunikacyjnie).
Szanse	Zagrożenia

- promocja i rozwój gospodarczy gminy, przyciągający inwestorów zewnętrznych,
- rozwój turystyki weekendowej i agroturystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe gminy,
- możliwość wykorzystania terenów rolniczych i rekreacyjnych do rozwoju przedsiębiorczości społecznej i zielonej gospodarki,
- dostęp do programów podnoszenia kwalifikacji zawodowych ze środków zewnętrznych,
- wzrost świadomości społecznej mieszkańców w zakresie uzależnień i przemocy domowej,
- wzrost społecznej akceptacji osób z niepełnosprawnością,
- wzmacnianie dialogu międzypokoleniowego, budującego solidarność społeczną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń,
- dostęp do programów wspierających rozwój usług i infrastruktury socjalnej oraz aktywizację osób starszych i z niepełnosprawnością,
- rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej, w tym organizacji pozarządowych i współpracy międzyinstytucjonalnej,
- rozwój nowoczesnych placówek medycznych, oferujących programy profilaktyczne, rehabilitację i telemedycynę, zwiększające jakość i dostępność opieki,
- wzrost świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia i działań profilaktycznych,
- rozwój innowacyjnych form wsparcia takich jak opieka wytechnieniowa i program asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, które zwiększają niezależność mieszkańców i wzmacniają integrację społeczną,
- rozbudowa oferty kulturalnej i sportowej jako narzędzia integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców,
- rozwój technologii cyfrowych i dostępu do Internetu, zwiększający możliwości edukacyjne, zawodowe i społeczne mieszkańców,
- wzrost współpracy instytucjonalnej

- przyspieszający proces starzenia się społeczeństwa wraz z ujemnym przyrostem naturalnym powodującym zwiększenie obciążeń systemu opieki zdrowotnej i socjalnej,
  - zmniejszająca się liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz odpływ młodych osób do większych ośrodków miejskich,
  - niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy,
  - zmiany technologiczne (AI, automatyzacja) wpływające na strukturę zatrudnienia i ograniczające możliwości pracy w niektórych sektorach,
  - wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, osłabiający konkurencyjność lokalnych firm,
  - rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi zdrowotne, przewyższające lokalne możliwości systemu ochrony zdrowia,
  - ograniczenie budżetu gminy mogące prowadzić do ograniczenia realizacji części zadań z zakresu polityki społecznej, edukacji, kultury, sportu czy ochrony zdrowia,
  - ryzyko stygmatyzacji osób doznających przemocy i niewystarczającego zaangażowania osób stosujących przemoc
- w programy korekcyjno-edukacyjne,
- zmiany społeczno-cywilizacyjne prowadzące do osłabienia więzi rodzinnych i pojawiania się nowych problemów cywilizacyjnych,
  - wzrost występowania chorób cywilizacyjnych,
  - obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej,
  - łatwiejszy dostęp do środków psychoaktywnych,
  - nasilanie się problemów związanych z uzależnieniami, w tym behawioralnymi, szczególnie wśród młodzieży oraz obniżanie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej,
  - wzrost zjawisk wykluczenia społecznego wśród osób starszych i rodzin o niskich dochodach,
  - malejące zaangażowanie mieszkańców

i interdyscyplinarnej w zakresie przeciwdziałania przemocy i wsparcia osób w kryzysie, • możliwość poprawy bezpieczeństwa publicznego poprzez działania lokalne i skuteczniejszą komunikację z mieszkańcami, • zmiany w polityce społecznej na szczeblu krajowym, wspierające walkę z wykluczeniem społecznym i bezrobociem, • rozwój współpracy z gminami ościennymi w zakresie polityki społecznej, edukacji i bezpieczeństwa publicznego, • możliwość pozyskiwania środków z funduszy krajowych i unijnych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej, edukacji, zdrowia i kultury, • pozyskiwanie środków zewnętrznych na rewitalizację przestrzeni publicznej oraz modernizację infrastruktury społecznej.	w inicjatywy lokalne i wolontariat, • przeciążenie pracowników pomocy społecznej i ryzyko wystąpienia syndromu wypalenia zawodowego, • zlecanie instytucjom polityki społecznej kolejnych zadań do realizacji bez zapewnienia adekwatnych środków finansowych, • niepewna sytuacja międzynarodowa, w związku z napięciami militarnymi.

Źródło: opracowanie własne

5. Zasoby lokalne umożliwiające profilaktykę uzależnień

Grupy, instytucje oraz organizacje funkcjonujące na terenie gminy lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii należy zaliczyć do zasobów umożliwiających profilaktykę i terapię uzależnień od substancji odurzających. Wśród tych, które udzielają wsparcia mieszkańcom Gminy Sędziejowice znajdują się przede wszystkim:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sędziejowicach,
- Zespół Interdyscyplinarny w Sędziejowicach,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Sędziejowicach,
- Gminny Ośrodek Kultury w Sędziejowicach,
- Punkty Konsultacyjne;
- Komenda Powiatowa Policji w Łasku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łasku;

- Placówki oświatowe z terenu gminy Sędziejowice,
- Ośrodki Opieki Zdrowotnej,
- Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, które w swojej działalności zajmują się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych.

6. Część programowa

6.1. Adresaci Programu

Niniejszy Program jest skierowany do wszystkich mieszkańców gminy Sędziejowice, przy czym szczególną uwagę poświęca on osobom i środowiskom najbardziej zagrożonym uzależnieniami oraz problemami społecznymi. Wsparcie kierowane jest zarówno do osób uzależnionych od różnego rodzaju substancji oraz ich rodzin, jak i do dzieci, młodzieży, rodziców oraz nauczycieli, poprzez realizację szeregu działań profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych. Program obejmuje swoim działaniem także osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, zapewniając im dostęp do pomocy psychologicznej oraz rzetelnej informacji.

6.2. Cele oraz realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sędziejowice na lata 2026–2030

Głównym celem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sędziejowice na lata 2026–2030 jest zmniejszenie negatywnego wpływu nadużywania alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych, a także zwiększenie świadomości mieszkańców na temat ich szkodliwości dla zdrowia i życia społecznego.

Profilaktyka prowadzona będzie, odpowiednio do stopnia ryzyka, na trzech poziomach:

- profilaktyka uniwersalna - adresowana do całej niezdiagnozowanej populacji i jej podgrup (dzieci, młodzieży, dorosłych, kobiet w ciąży); jej celem jest

dostarczenie każdemu wiedzy i umiejętności niezbędnych do zapobiegania problemom,

- profilaktyka selektywna - adresowana do grup zwiększonego ryzyka, które z uwagi na szczególne warunki życiowe, podlegają działaniu licznych czynników ryzyka i są bardziej zagrożone występowaniem problemów i zaburzeń (np. dzieci alkoholików, dzieci z domów dziecka, dzieci adoptowane, młodzież, która „wypadła” ze szkoły, bezdomni itp.) jej celem jest opóźnianie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych; profilaktyka selektywna jest dostosowana do specyficznych potrzeb danej grupy,
- profilaktyka wskazująca - adresowana do tych jednostek z grup ryzyka, u których występują wczesne sygnały problemów i liczne niepokojące zachowania (np. częste wagary, okresowe upijanie się); jej celem jest ograniczenie czasu trwania dysfunkcji; wymaga indywidualnej diagnozy i polega na redukowaniu czynników ryzyka obecnych w samej jednostce i w jej środowisku (np. rodzinnym); nie jest to jednak terapia.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych na kolejnych stronach celów szczegółowych. Będzie to możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

CEL SZCZEGÓŁOWY I: Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków.

Kierunki działań:

- Prowadzenie działalności przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, obejmującej w szczególności działania zmierzające do objęcia leczeniem osób uzależnionych, motywowania osób nadużywających alkoholu do podjęcia terapii oraz rozpatrywania wniosków o skierowanie na obowiązkowe leczenie odwykowe.
- Rozpowszechnianie informacji dotyczących dostępnych form pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, a także dla osób współuzależnionych, w tym poprzez dystrybucję materiałów edukacyjnych i informacyjnych w przestrzeni lokalnej.

- Diagnozowanie sytuacji rodzin borykających się z problemem uzależnień oraz organizowanie wsparcia dla wszystkich członków rodziny, w szczególności poprzez współpracę z Policją, dyrektorami szkół, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w celu wypracowania kompleksowego systemu pomocy.
- Współdziałanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z placówkami oświatowymi oraz Policją w zakresie identyfikacji zagrożeń występujących wśród dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem problemów wynikających z używania alkoholu, narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych.
- Pokrywanie kosztów związanych z powoływaniem biegłych, w tym psychologów, psychiatrów oraz radców prawnych wydających opinie w sprawach dotyczących uzależnień od alkoholu.
- Zapewnienie wsparcia osobom, które ukończyły leczenie odwykowe, w celu ułatwienia im utrzymania trzeźwości oraz ponownej integracji ze środowiskiem lokalnym.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba opinii na wydanie zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych,
- ✓ liczba przeprowadzonych rozmów motywujących z osobami z problemem uzależnień i współuzależnienia,
- ✓ liczba osób po zakończonym leczeniu odwykowym, którym udzielono wsparcia,
- ✓ liczba rozpowszechnionych informacji,
- ✓ liczba przeprowadzonych diagnoz.

Okres realizacji: lata 2026–2030

CEL SZCZEGÓŁOWY II: Udzielanie wsparcia psychospołecznego i prawnego rodzinom, w których występują problemy związane z alkoholem lub narkotykami, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przed przemocą domową.

Kierunki działań:

- Prowadzenie Punktu Konsultacyjno-Terapeutycznego dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz ich rodzin, a także dla rodzin dotkniętych przemocą domową. Działania Punktu obejmują udzielanie wsparcia i poradnictwa, finansowanie bieżącej działalności, w tym kosztów energii, telefonu, ogrzewania, środków czystości i wyposażenia, a także zapewnienie szkoleń dla pracowników Punktu.

- Podnoszenie jakości i rozwój usług psychologicznych, socjoterapeutycznych oraz opiekuńczo-wychowawczych skierowanych do dzieci i rodzin z problemami alkoholowymi oraz do rodzin dotkniętych przemocą domową.
- Zwiększenie dostępności oraz podniesienie standardów specjalistycznej pomocy dla osób doświadczających przemocy domowej, w tym poprzez wsparcie rodzin oraz realizację procedury „Niebieska Karta”.
- Promocja informacji dotyczących dostępnych działań profilaktycznych, interwencyjnych oraz placówek terapeutycznych, adresowanych do osób zagrożonych uzależnieniem lub już uzależnionych wraz z ich rodzinami.
- Udostępnianie informacji o numerach telefonów zaufania w miejscach powszechnie dostępnych i widocznych dla mieszkańców.
- Świadczenie kompleksowej pomocy społecznej osobom uzależnionym oraz rodzinom dotkniętym problemem uzależnień, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, w tym z powodu ubóstwa lub wykluczenia społecznego, poprzez działania integrujące z lokalną społecznością, pracę socjalną, realizację kontraktów socjalnych oraz udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego i posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych, w których brali udział członkowie GKRPA,
- ✓ liczba osób, którym udzielono wsparcia w Punkcie Konsultacyjnym,
- ✓ liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”,
- ✓ liczba działań informacyjnych,
- ✓ liczba kontraktów socjalnych zawartych z osobami uzależnionymi,
- ✓ liczba rodzin korzystających ze świadczeń GOPS z powodu uzależnień.

Okres realizacji: lata 2026–2030

CEL SZCZEGÓŁOWY III: Prowadzenie działań profilaktycznych, edukacyjnych i szkoleniowych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, w tym poprzez organizację pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz działań

wspierających dożywanie uczestników programów opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Kierunki działań:

- Prowadzenie edukacji publicznej w społeczności lokalnej w zakresie problematyki uzależnień, w tym FAS, oraz przeciwdziałania przemocy, poprzez działania informacyjne, w tym zakup i dystrybucję broszur, plakatów i ulotek profilaktycznych na terenie gminy.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń dla grup zawodowych zajmujących się profilaktyką problemową i przeciwdziałaniem przemocy, w tym dla nauczycieli, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracowników socjalnych oraz pracowników służby zdrowia.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą, obejmujących skuteczne strategie profilaktyczne, oraz przygotowanie nauczycieli do realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych.
- Wsparcie finansowe realizowanych programów psycho-edukacyjnych, warsztatów, spektakli profilaktycznych oraz innych rekomendowanych działań w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych i przemocy, skierowanych do dzieci, młodzieży i ich rodziców, realizowanych w szkołach oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- Dofinansowanie różnorodnych form artystycznych promujących zdrowy i trzeźwy styl życia, w tym spektakli teatralnych, koncertów, seansów filmowych, wystaw i pokazów.
- Organizacja i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego, wycieczek oraz obozów wypoczynkowo-terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, a także innych form wypoczynku z programem profilaktycznym.
- Finansowanie działalności świetlic środowiskowych, w których prowadzone są zajęcia socjoterapeutyczne realizowane przez osoby z odpowiednim przygotowaniem specjalistycznym, oraz doposażenie placówek w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do realizacji zajęć programowych i sportowo-rekreacyjnych, w tym finansowanie niezbędnych remontów.

- Wspieranie działań edukacyjnych i profilaktycznych poprzez organizowanie lokalnych imprez dla dzieci, młodzieży i dorosłych, które integrują społeczność lokalną, promują zdrowy styl życia, zdrowie psychiczne i bezpieczne spędzanie czasu wolnego, bez promocji alkoholu i innych używek.
- Propagowanie i udostępnianie materiałów informacyjnych, prenumerowanie czasopism i literatury fachowej z zakresu profilaktyki i leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.
- Dofinansowanie zajęć pozalekcyjnych, w tym zajęć sportowych z elementami programów profilaktycznych, w tym w kompleksie boisk sportowych ORLIK, oraz organizowanie i finansowanie działań sportowych, rajdów, olimpiad i konkursów łączących psychoprofilaktykę z aktywnością sportowo-rekreacyjną.
- Finansowanie dożywiania dzieci uczęszczających na zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne.
- Upowszechnianie informacji o dostępie do działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych oraz placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych wraz z rodzinami poprzez aktualizację i udostępnianie baz danych.
- Prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych oraz włączanie się w ogólnopolskie kampanie dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uzależnień behawioralnych i przeciwdziałania narkomanii.
- Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców oraz eliminowania z ruchu drogowego osób prowadzących pojazdy po użyciu środków odurzających, w tym współpraca z Policją i realizacja innych przedsięwzięć niezbędnych do realizacji zadań profilaktycznych.
- Prowadzenie szkoleń dla osób posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.
-

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń,
- ✓ liczba zrealizowanych programów i kampanii profilaktycznych,
- ✓ liczba dzieci objętych dożywianiem uczestniczących w pozalekcyjnych zajęciach opiekuńczo-wychowawczych,

- ✓ liczba zakupionych materiałów edukacyjnych, ilość dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych,
- ✓ liczba przeprowadzonych rekomendowanych warsztatów profilaktycznych,
- ✓ liczba placówek prowadzących zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i inne formy opieki,
- ✓ liczba podmiotów współpracujących,
- ✓ liczba działań podjętych na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców.

Okres realizacji: lata 2026–2030

CEL SZCZEGÓŁOWY IV: Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych oraz osób fizycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

Kierunki działań:

- Nawiązywanie i rozwijanie współpracy z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi poprzez wymianę informacji i realizację wspólnych inicjatyw mających na celu profilaktykę oraz rozwiązywanie problemów związanych z alkoholem, narkotykami i przemocą.
- Kontynuowanie współpracy z Policją w zakresie monitorowania przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez podmioty prowadzące sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy.
- Współpraca z Policją w działaniach zapobiegających patologiom społecznym wynikającym z nadużywania alkoholu i narkotyków, w tym organizacja spotkań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych.
- Zapewnienie wsparcia rzeczowego i organizacyjnego dla instytucji, organizacji oraz osób zajmujących się profilaktyką uzależnień.
- Prowadzenie badań oraz monitorowanie zjawisk społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, a także diagnozowanie problemów uzależnień w lokalnym środowisku.
- Wspieranie działalności grup samopomocowych, organizacji społecznych, sportowych, kościelnych i szkolnych, które w swoich programach uwzględniają profilaktykę alkoholową i narkotykową.
- Dofinansowywanie organizacji pozarządowych prowadzących działania profilaktyczne, w tym organizację imprez, zakup niezbędnego sprzętu i materiałów.

- Udzielanie wsparcia merytorycznego, lokalowego oraz finansowego dla programów skierowanych do osób uzależnionych, realizowanych przez stowarzyszenia i inne podmioty statutowo zajmujące się problematyką alkoholową.
- Wsparcie rzeczowe i edukacyjne inicjatyw podejmowanych przez podmioty zajmujące się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba podmiotów i organizacji oraz osób fizycznych, którym udzielono wsparcia,
- ✓ liczba przeprowadzonych diagnoz,
- ✓ wysokość wydatkowanych środków finansowych,
- ✓ liczba instytucji i organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie,
- ✓ liczba grup samopomocowych na terenie gminy,
- ✓ liczba uczestników grup samopomocowych funkcjonujących na terenie gminy,
- ✓ ilość organizacji, instytucji na terenie gminy, które realizują zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy.

Okres realizacji: lata 2026–2030

CEL SZCZEGÓŁOWY V: Podejmowanie działań interwencyjnych w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz reprezentowanie Gminy przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Kierunki działań:

- Prowadzenie kontroli i monitoringu punktów sprzedaży napojów alkoholowych, zarówno do spożycia w miejscu sprzedaży, jak i poza nim.
- Informowanie właścicieli punktów sprzedaży alkoholu oraz sprzedawców o obowiązujących zasadach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz zachęcanie do udziału w akcjach edukacyjnych skierowanych do klientów tych punktów.
- Podejmowanie interwencji w przypadku naruszenia przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- Występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach związanych z naruszeniem przepisów ustawy.

- Kształtowanie właściwych postaw w społeczeństwie poprzez działania edukacyjne i informacyjne w zakresie właściwego reagowania w sytuacjach sprzedaży alkoholu, w szczególności sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim i osobom nietrzeźwym.
- Sporządzanie opinii w celu wydawania, cofania lub zmiany zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
- Podejmowanie innych działań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, mających na celu ograniczenie nadużywania alkoholu oraz ochronę społeczności lokalnej.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba kontroli/monitoringu,
- ✓ liczba wydanych opinii,
- ✓ liczba interwencji,
- ✓ liczba spraw,
- ✓ liczba działań informacyjnych.

Okres realizacji: lata 2026–2030

CEL SZCZEGÓŁOWY VI: Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie oraz finansowanie placówek integracji i aktywizacji społecznej.

Kierunki działań:

- Zapewnienie finansowania zatrudnienia socjalnego dla osób uzależnionych od alkoholu i/lub narkotyków, które ukończyły programy psychoterapii w zakresie leczenia odwykowego.
- W przypadku utworzenia Centrum Integracji Społecznej (CIS), zapewnienie adekwatnego wsparcia finansowego jego funkcjonowania, dostosowanego do liczby osób uzależnionych od alkoholu uczestniczących w oferowanych zajęciach integracyjnych.
- Stworzenie warunków do godnego, zdrowego i higienicznego życia w abstynencji poprzez finansowanie zatrudnienia socjalnego, organizację przeprowadzek do mieszkań socjalnych oraz przeprowadzanie remontów tych mieszkań w ramach działań interwencyjno-motywacyjnych realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy

Społecznej (GOPS) i Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA).

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba osób po zakończonym programie psychoterapii w zakresie leczenia odwykowego, którym sfinansowano zatrudnienie.

Okres realizacji: lata 2026–2030

6.3. Przewidywane efekty realizacji Programu

Przewidywane efekty realizacji programu:

- ✓ Podniesienie świadomości mieszkańców gminy Sędziejowice na temat negatywnych skutków uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych, co przyczyni się do lepszego rozumienia zagrożeń zdrowotnych i społecznych;
- ✓ Zwiększenie aktywności i zaangażowania lokalnej społeczności w działania mające na celu ograniczenie spożycia alkoholu oraz zmniejszenie dostępności i zapotrzebowania na narkotyki;
- ✓ Zapewnienie profesjonalnej i skutecznej pomocy osobom uzależnionym oraz ich rodzinom, co wpłynie na poprawę jakości ich życia i proces zdrowienia;
- ✓ Redukcja występujących dysfunkcji rodzinnych poprzez promowanie zdrowego stylu życia wolnego od używek, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, a także przeciwdziałanie innym formom uzależnień, w tym uzależnieniom behawioralnym.

6.4. Realizacja i monitoring Programu

Zgodnie z zalecanymi standardami prowadzenia polityki profilaktycznej, efektywne wdrażanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii wymaga systematycznego monitorowania realizowanych działań oraz prowadzenia ich regularnej ewaluacji. Tak zorganizowany proces pozwala na bieżące kontrolowanie stopnia wykonania zaplanowanych zadań, ocenę ich trafności w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb lokalnych oraz wskazywanie obszarów wymagających korekty, uzupełnienia lub wzmocnienia.

Głównym realizatorem zadań zawartych w Programie jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sędziejowicach. Komisja działa w oparciu o regulamin określający zasady jej funkcjonowania. Jednakże, aby zapobiegać negatywnym

zjawiskom społecznym, należy włączyć do współpracy/ współrealizacji Programu następujące podmioty:

- ✓ komórki organizacyjne Urzędu Gminy Sędziejowice oraz jednostki organizacyjne Gminy, będące dysponentami środków finansowych na realizację powierzonych zadań,
- ✓ placówki oświatowe,
- ✓ placówki służby zdrowia,
- ✓ Komendę Powiatową Policji w Łasku,
- ✓ organizacje pozarządowe,
- ✓ organizacje kościelne, kościoły i związki wyznaniowe,
- ✓ Punkt Konsultacyjny,
- ✓ Zespół Interdyscyplinarny.

Zadania Programu będą realizowane poprzez:

- ✓ Zlecanie zadań innym gminnym jednostkom organizacyjnym – w drodze zmiany dysponenta środków budżetowych;
- ✓ Zakupy i zlecenia zewnętrzne (konkursy ofert, zamówienia publiczne, bez stosowania ustawy prawo zamówień publicznych).

Monitoring programu będzie realizowany poprzez:

- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na bieżąco kontroluje realizację poszczególnych zadań Programu, realizowanych przez instytucje i organizacje pozarządowe, a także przedkłada do 31 marca Wójtowi Gminy Sędziejowice roczny raport z realizacji zadań zawartych w Programie za rok poprzedni;
- ✓ Realizatorzy Programu składają do koordynatora programu sprawozdanie z realizacji zadań;
- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych corocznie składa Wójtowi Gminy Sędziejowice sprawozdanie z prac Komisji;
- ✓ Wójt Gminy Sędziejowice sporządza raport z wykonania w danym roku gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz

przeciwdziałania narkomanii i efektów jego realizacji, który przedkłada Radzie Gminy w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport;

- ✓ Wójt Gminy Sędziejowice sporządza na podstawie ankiety opracowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom informację z realizacji działań podejmowanych w danym roku, które wynikają z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, i przesyła ją do Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja.

6.5. Zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań w ramach niniejszego Programu pochodzą z budżetu Gminy, w tym z wpływów uzyskanych z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz z innych środków własnych Gminy, przewidzianych w budżecie gminy na lata obowiązywania Programu. Zadania Programu mogą być również finansowane ze źródeł zewnętrznych, w tym dotacji celowych udzielanych przez Wojewodę, środki Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, darowizny, zapisy, wpłaty od osób prawnych i fizycznych, a także fundusze europejskie. Beneficjent Programu, realizując zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, jest zobowiązany do złożenia wniosku o dofinansowanie zadania co najmniej cztery dni przed jego rozpoczęciem.

Wniosek o dofinansowanie powinien zawierać:

- Uzasadnienie realizacji zadania;
- Listę planowanych uczestników;
- Program realizowanego zadania;
- Harmonogram planowanych wydatków związanych z jego realizacją.

6.6. Zasady wynagradzania członków GKRPA

1. Członkowi Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje wynagrodzenie w wysokości 10% minimalnego wynagrodzenia za pracę zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej, za każdorazowy udział w posiedzeniu komisji i w pracach zespołu.
2. Przewodniczącemu Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 15% minimalnego

wynagrodzenia za pracę zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

3. Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy wykonywaniu czynności związanych z pracą komisji, w tym również za uczestnictwo w szkoleniach, seminariach, konferencjach na terenie gminy oraz poza gminą otrzymywać będą zwrot kosztów podróży na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej.
4. W przypadku braku możliwości dojazdu środkami komunikacji publicznej przysługuje zwrot poniesionych kosztów własnym środkiem transportu według stawek określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury w sprawie warunków ustalania i sposobu dokonywania zwrotu kosztów użyczenia do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów, nie będących własnością pracodawcy.

7. Podsumowanie

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sędziejowice na lata 2026–2030 stanowi kompleksowe i spójne narzędzie realizacji lokalnej polityki społecznej w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom oraz ograniczania ich negatywnych skutków. Dokument został opracowany w oparciu o diagnozę sytuacji społecznej gminy, uwzględniając zarówno dane statystyczne, jak i wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców, uczniów oraz pracowników instytucji pomocy społecznej. Pozwoliło to na precyzyjne określenie skali i charakteru problemów oraz dostosowanie działań do rzeczywistych potrzeb lokalnej społeczności. Program wyznacza cele i kierunki działań skoncentrowane na profilaktyce uzależnień, zwiększaniu dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, wsparciu rodzin dotkniętych problemem uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy domowej. Szczególną uwagę poświęcono działaniom skierowanym do dzieci i młodzieży, które mają na celu ograniczenie zachowań ryzykownych, kształtowanie postaw prozdrowotnych oraz wzmacnianie kompetencji społecznych i emocjonalnych. Istotnym elementem Programu jest również rozwój działań edukacyjnych, informacyjnych i szkoleniowych, adresowanych do różnych grup społecznych oraz zawodowych.

Ważnym obszarem realizacji Programu jest współpraca międzyinstytucjonalna, obejmująca jednostki samorządu terytorialnego, instytucje pomocy społecznej, placówki oświatowe, służbę zdrowia, Policję oraz organizacje pozarządowe. Skuteczność podejmowanych działań uzależniona jest od ich skoordynowania oraz zaangażowania wszystkich podmiotów działających na rzecz mieszkańców gminy. Program zakłada również wspieranie inicjatyw lokalnych oraz rozwój partnerstw społecznych, które sprzyjają budowaniu kapitału społecznego i integracji mieszkańców.

Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia poziomu bezpieczeństwa społecznego oraz ograniczenia zjawisk związanych z uzależnieniami i przemocą. Szczególne znaczenie ma zapewnienie dostępu do wsparcia osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, w tym osobom uzależnionym, współuzależnionym oraz członkom ich rodzin. Program ma charakter długofalowy i elastyczny, co umożliwi jego bieżące monitorowanie oraz dostosowywanie do zmieniających się potrzeb społecznych i uwarunkowań prawnych. Wdrożenie i skuteczna realizacja założeń Programu wymagać będzie systematycznej ewaluacji podejmowanych działań oraz ich modyfikacji

w oparciu o uzyskiwane wyniki i doświadczenia.

Podsumowując, Program stanowi istotny element zarządzania rozwojem społecznym Gminy Sędziejowice, ukierunkowany na wzmacnianie profilaktyki, wsparcie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień oraz budowanie bezpiecznej, świadomej i zintegrowanej społeczności lokalnej.

Załączniki

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności w gminie Sędziejowice - ogółem i w podziale na płeć w latach 2022-2024.....	2
Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024.....	2
Wykres 3 Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024.....	2
Wykres 4 Małżeństwa zawarte oraz małżeństwa zawarte na 1 000 ludności w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024.....	2

Spis tabel

Tabela 1 Ochrona zdrowia, opieka społeczna i świadczenia na rzecz rodzin w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024.....	2
Tabela 2 Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Sędziejowice w latach 2022-2024.....	2
Tabela 3 Działalność GKRPA w gminie Sędziejowice w latach 2023-2025.....	2
Tabela 4 Działalność Komisji interwencyjno-motywuującej w gminie Sędziejowice w latach 2023-2025.....	2
Tabela 5 Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sędziejowice w 2025 r.....	2
Tabela 6 Analiza SWOT gminy Sędziejowice.....	2

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie gminy Sędziejowice na tle powiatu łaskiego.....	2

UZASADNIENIE

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii. Realizacja tych zadań prowadzona jest w oparciu o Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, który określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu i narkotyków.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2030 jest kontynuacją działań rozpoczętych w minionych latach i został opracowany w oparciu o Narodowy Program Zdrowia.

Głównym celem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2030 jest ograniczenie negatywnych konsekwencji społecznych, w tym szczególnie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz zjawiska picia alkoholu, używania narkotyków i podejmowania innych zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

W związku z powyższym podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2030 jest zasadne.

Sędziejowice 22.04.2026 r.

Wójt Gminy Sędziejowice

Dariusz Cieślak